

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**BANKALARDA SERMAYE YETERLİLİĞİ RASYOSUNUN RİSK
YÖNETİMİNDE VE KÂRLILIKTA ETKİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şükrü Serhan KALINTAŞ

**İşletme Ana Bilim Dalı
İşletme Yönetimi Bilim Dalı**

Temmuz, 2019

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**BANKALARDA SERMAYE YETERLİLİĞİ RASYOSUNUN RİSK
YÖNETİMİNDE VE KÂRLILIKTA ETKİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Şükrü Serhan KALINTAŞ
(Y1412.040041)**

**İşletme Ana Bilim Dalı
İşletme Yönetimi Bilim Dalı**

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem ÖZARI

Temmuz, 2019

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Enstitümüz İşletme Anabilim Dalı İşletme Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı Y1412.040041 numaralı öğrencisi Şükrü Serhan KALINTAŞ'ın "BANKALARDA SERMAYE YETERLİLİĞİ RASYOSUNUN RİSK YÖNETİMİNDE VE KARLILIKTA ETKİLERİ" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 27.06.2019 tarih ve 2019/15 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile Tezli Yüksek Lisans tezi 24.07.2019 tarihinde kabul edilmiştir.

<u>Unvan</u>	<u>Adı Soyadı</u>	<u>Üniversite</u>	<u>İmza</u>
ASIL ÜYELER			
Danışman	Dr. Öğr. Üyesi	Çiğdem ÖZARI	İstanbul Aydın Üniversitesi
1. Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Esin Nesrin CAN	İstanbul Aydın Üniversitesi
2. Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Latife Sinem SARUL	İstanbul Üniversitesi
YEDEK ÜYELER			
1. Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Özge EREN	İstanbul Aydın Üniversitesi
2. Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Neslihan Fidan KEÇECİ	İstanbul Üniversitesi

ONAY

Prof. Dr. Ragıp Kutay KARACA
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “*Bankalarda Sermaye Yeterliliği Rasyosunun Risk Yönetiminde ve Kârlılıkta Etkileri*” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (/ /2019)

Şükrü Serhan KALINTAŞ

Biricik Anneme, Babama ve Ablama,

ÖNSÖZ

Bu araştırmayı yaparken büyük katkıları ve emeği olan çok değerli tez danışmanım, değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem Özarı'ya, Lisans eğitimime başlamamda ve Lisans Bölümümü seçmeme vesile olan çok değerli baba dostumuz; Syn. Ayhan YILDIZ ve ailesine, Lisans eğitimimde, gerek yönlendirmeleri gerek ilgi ve alakası ile elde etmiş olduğum başarıların mimarı olan Prof. Dr. Salih Güney'e, Lisans Üstü Eğitimime başlamama vesile olan yakın dostum Av. Ömer Faruk Kırallı'ya, bugünlere gelmeme yardımcı olan ve her zaman her konuda desteklerini esirgemeyen çok değerli aileme, sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Temmuz, 2019

şükrü Serhan KALINTAS

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	viii
ÇİZELGE LİSTESİ.....	ix
ŞEKİL LİSTESİ.....	x
ÖZET.....	xi
ABSTRACT	xii
1. GİRİŞ	1
2. SERMAYE YETERLİLİĞİ.....	5
2.1 Sermaye Yeterliliği Rasyosu	5
2.1.1 Sermaye kavramı.....	5
2.1.2 Sermaye çeşitleri	5
2.1.2.1 Öz sermaye (Öz kaynak).....	5
2.1.2.2 Ödenmiş sermaye	6
2.1.3 Sermayenin önemi.....	6
2.2 Sermaye Yeterliliği Kavramı	6
2.2.1 Sermaye yeterliliğinin önemi	6
2.2.2 Sermaye yeterliliği rasyosu hesaplanması	7
2.3 BASEL Kriterleri	8
2.3.1 BASEL I kriterleri ve sermaye yeterliliği hesapları.....	9
2.3.2 BASEL II kriterleri ve sermaye yeterliliği hesapları	10
2.3.3 BASEL III kriterleri ve sermaye yeterliliği hesapları	12
2.3.4 BASEL IV ve getirecekleri	13
2.4 Bankalarda Sermaye Yeterliliği	14
2.4.1 Sermaye yeterliliği rasyosunun kanundaki yeri, önemi ve ilgili yasal düzenlemeler	14
2.4.2 BDDK düzenlemeleri.....	15
3. RİSK VE BANKALARDA RİSKLER.....	16
3.1 Bankalarda Riskler ve Risk Yönetimi	16
3.1.1 Risk kavramı	16
3.2 Risk Çeşitleri	17
3.2.1 Sistematik riskler.....	17
3.2.2 Sistematik olmayan riskler.....	17
3.3 Bankalarda Riskler	18
3.3.1 Kredi riski	18
3.3.2 Piyasa riski	18
3.3.2.1 Kur riski	19
3.3.2.2 Faiz oranı riski.....	20
3.3.2.3 Likidite riski	20
3.3.3 Operasyonel riskler	21

3.3.4 Sermaye yetersizliği riski.....	21
3.4 Risk Yönetimi	22
3.4.1 Riskin ölçülmesi.....	23
3.4.2 Risklerin sermayeye etkileri.....	23
4. SERMAYE YETERLİLİĞİ RASYOSUNUN KÂRLILIK ETKİLERİ.....	25
4.1 Kârlılık Kavramı	25
4.2 Kârlılık Çeşitleri	26
4.3 Bankalarda Kârlılık	26
4.3.1 Bankalarda kârlılığın ölçülmesi	26
4.3.2 Bankalarda kârlılığı etkileyen faktörler ve kârlılığın ölçütleri.....	27
5. TÜRK BANKACILIK SİSTEMİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME.....	30
5.1 Türk Bankacılık Sisteminin Veriler ile İncelenmesi	33
5.2 Türk Bankacılık Sisteminin TOPSIS Yöntemiyle İncelenmesi	49
6. SONUÇ.....	63
KAYNAKLAR	66
EKLER.....	70
ÖZGEÇMİŞ.....	90

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AKY	: Açık Koordinasyon Yöntemi
BCBS	: Basel Komitesi
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BIS	: Uluslararası Takas Bankası
BM	: Birleşmiş Milletler
DB	: Dünya Bankası
IMF	: Uluslararası Para Fonu
IOSCO	: Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Teşkilatı
KİT	: Kamu İktisadi Teşebbüsü
KOBİ	: Küçük ve Orta Boy İşletme
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
ORRF	: Operasyonel Risk Araştırma Forumu
ORYOS	: Operasyonel Risk Yönetimi Olgunluk Seviyesi
RAPÖS	: Risk Ayarlamalı Performans Ölçüm Sistemini
TBB	: Türkiye Bankalar Birliği
TCMB	: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TEPAV	: Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı
TÜİK	: T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu
UNDP	: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı

ÇİZELGE LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge 5.1: Banka ve Şube Sayısı	32
Çizelge 5.2: Kredilerin Dağılımı (Haziran 2017).....	38
Çizelge 5.3: Banka Fonksiyon Grubuna göre Sermaye Yeterlilik Oranı (2002-2016)	44
Çizelge 5.4: Banka Fonksiyon Grubuna göre Öz kaynaklar/Toplam Aktifler Oranı (2001-2016)	44
Çizelge 5.5.A: Banka Fonksiyon Grubuna göre Bilanço Yapısı % (2006-2016).....	46
Çizelge 5.5.B: Banka Fonksiyon Grubuna göre Bilanço Yapısı % (2006-2016).....	47
Çizelge 5.5.C: Banka Fonksiyon Grubuna göre Bilanço Yapısı % (2006-2016).....	48
Çizelge 5.6: Karar Matrisi	51
Çizelge 5.7: Standart Karar Matrisi	53
Çizelge 5.8: Ağırlıklandırılmış Karar	55
Çizelge 5.9: Pozitif İdeal Çözüm Kümesi	57
Çizelge 5.10: Negatif İdeal Çözüm Kümesi	58
Çizelge 5.11: Çözüm Kümesi	60
Çizelge 5.12: Performans Sıralaması.....	61

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 5.1: Türk Bankacılık Sektörü Kârlılık Verileri (Haziran 2017) (Milyar TL)...	34
Şekil 5.2: Sermaye Gruplarına göre Türk Bankacılık Sektörü Kârlılık Verileri (Haziran 2016-Haziran 2017).....	35
Şekil 5.3: Sermaye Gruplarına göre Türk Bankacılık Sektörü Öz Kaynak Kârlılık Verileri (Haziran 2016-Haziran 2017)	36
Şekil 5.4: Sermaye Gruplarına göre Türk Bankacılık Sektörü Aktif Kârlılık Verileri (Haziran 2016-Haziran 2017).....	37
Şekil 5.5: Krediler (2010-Haziran 2017) (Milyar TL).....	38
Şekil 5.6: Kredi Türlerinin Gelişimi (2010-Haziran 2017) (Milyar TL).....	39
Şekil 5.7: Kullanılan Kredi Miktarı ve Kişi Sayısı (2016-2017 Dönemsel Dağılım) (Milyar TL).....	39
Şekil 5.8: Takipteki Kredilerin Oranı (%).....	40
Şekil 5.9: Sermaye Yeterlilik Oranı (2010-2017 Haziran) (Milyar TL)	42
Şekil 5.10: Banka Sermaye Grubuna göre Sermaye Yeterlilik Oranı (2017 Haziran)	42
Şekil 5.11: Banka Fonksiyon Grubuna göre Sermaye Yeterlilik Oranı (2017 Haziran)	43
Şekil 5.12: Performans Değerlendirme Sonuçları	62

BANKALARDA SERMAYE YETERLİLİĞİ RASYOSUNUN RİSK YÖNETİMİNDE VE KARLILIKTA ETKİLERİ

ÖZET

Bankacılıkta sermayenin yeterliliğinin gördüğü en önemli işlev, üstlenilen risklerden kaynaklanabilecek muhtemel veya çok yüksek miktarda beklenmeyen zararların karşılanmasıdır. Bu türden zararlar gerçekleştiğinde kalan sermayenin bankanın faaliyetlerine yeterli kapasite ile devam etmesine imkân verecek düzeyde olması gerekir. Bu sebeple bankaların kredi verirken, ilerleyen dönemlerdeki faaliyetlerini herhangi bir sektöre uğratmadan devam ettirebilmeleri için yeterli sermayeye ihtiyaç duyarlar. Yeterli sermayenin olmaması veya gerekli şekilde programlanmaması olası risk unsurudur.

Bu çalışmanın amacı sermaye yeterliliği rasyosunun önemini vurgulamaktır. Bu bağlamda yapmış olduğumuz bu çalışmada, sermaye kavramı ve sermaye rasyosu detaylı bir şekilde incelenecek olup, bankacılık sektörü ve BASEL kriterlerinin sermaye yeterliliği ve risk kavramlarından bahsedilecektir. Ayrıca risk kavramından ve çeşitlerinden bahsedilecektir. Son olarak bankalardaki risklerden ve çeşitlerinden bahsedilecek olup, sermaye rasyosu kavramı ve bankalarda kârlılık kavramından bahsedilecektir. Türkiye Bankalar Birliği tarafından hazırlanan raporlardan yararlanılarak, Türk bankacılık sektörünün sermaye yeterliliği, mevduat kriterleri, kredi vb. kalemler de incelenecektir. Bu sayede Türk bankacılık sektörünün ne yönde şekillendiği hususunda detaylı olarak bakılacaktır. BASEL kriterlerine ve BDDK'nın yayınlamış olduğu kanun ve kararlara göre sermaye yeterlilik oranı %8 olarak açıklanmıştır. 2017 yılında bankacılık sektörünün sermaye yeterlilik oranı %8'in altına düşmediği ve grupsal olarak dahi hep bu oranın yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca bu çalışmada sıralama yöntemlerinden olan TOPSIS yöntemi kullanılacak olup, sıralama ölçütü olarak sermaye yeterlilik oranlarının 2002-2016 dönemi baz alınacaktır. Bu sayede gerek Türk bankacılık sektörü için gerekse dünya bankacılık sektörü için önemli bir değer olan sermaye yeterlilik oranının yıllar bazında ne yönde şekillendiğine bakılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *BASEL, Türk Bankacılık Sektörü, Sermaye Yeterliliği, Risk Yönetimi, TOPSIS.*

CAPITAL ADEQUACY IN BANKS WITH RISK MANAGEMENT AND PROFITABILITY

ABSTRACT

The most important function of capital adequacy in the banking sector is to cover unexpected losses that may arise from the risks assumed or unexpectedly large amounts. Such damage occurs when the remaining capital will allow the bank to continue its operations with sufficient capacity needs to be level. Therefore, bank loans, while their activities in the coming period there is sufficient need capital to continue without causing any interruption.

This study will focus on the importance of capital adequacy rationale. In the first part of the concept of capital and capital ratios is to be examined in a detailed manner, the banking sector and will be discussed by the Basel capital adequacy and risk concepts. In the second part, the concept and varieties of risk will be mentioned. In the third part will discuss the risks in banks. In the fourth chapter, the concept of capital ration and the concept of profitability in banks will be mentioned. In the last part of the Turkish banking sector capital adequacy will be examined. In addition to the capital adequacy data, deposits, credits and similar items will also be examined. It was benefited from the reports prepared by the Banks Association of Turkey. As the years have passed, the direction in which the Turkish banking sector has been shaped has been examined in detail. According to the BASEL criteria and the laws and regulations published by the BRSA, the capital adequacy ratio is announced as 8%. The capital adequacy ratio of the banking sector in 2017 and group as it always falls below 8% has been observed that even this rate is high.

Keywords: *BASEL, Turkish Banking Sector, Capital Adequacy, Risk Management, TOPSIS.*

1. GİRİŞ

Sermaye gerek işletmelerde gerek bankacılık ve finans sektöründe sürdürülebilirliğin olması açısından büyük önem taşımaktadır. Sermaye ile farklı yatırımlar, farklı pozisyonlar almak mümkün olmakla birlikte, zaman içinde değişiklik gösteren o günün şartlarına hızlı ve yerinde cevap verebilmek açısından önem arz etmektedir. Sermaye; kuruluş, işleyiş yani diğer bir tabirle sürdürülebilirlik bakımından olmazsa olmazlardandır.

Bankaların, kamu düzenleyici ve denetleyici otoritelerinin öngörüsü ile yüksek oranda sermaye bulundurmaları gerekmektedir. Bu nedenle otoriteler tarafından asgari sermaye yeterliği belirlenmiştir. Bununla ilgili olarak da sermaye yeterliliği standardı yayımlanmıştır. Asgari sermayenin belirlenme nedenlerinden bazıları bankaların maruz kaldıkları riskler, ekonomik ve mali krizler şeklinde sıralamak mümkündür (Çatıkkaş vd., 2018).

Tüm sektörlerde olduğu gibi bankacılık sektöründe de bazı riskler bulunmaktadır. Bu riskleri başlıca şu şekilde sıralamak mümkündür; kredi, piyasa, operasyonel ve sermaye yeterliliği. Söz konusu tüm bu riskler çalışmanın üçüncü bölümünde “bankalarda riskler” başlığı altında detaylı bir şekilde incelenecektir. Bankaların karşılaştığı riskler genellikle, banka kendi bünyesinde bulunan öz kaynaklarına olumlu ve/veya olumsuz yönde etkiler bırakmaktadır. Bankaların karşılaşılabileceği risklerin sonucunda; kredi oranlarının, kur değişimlerinin, faiz oranlarının, mevcut likiditenin, operasyonel anlamda yapılmış olan işlemlerin, teknolojik anlamda söz konusu vb. etmenlerin değişiklik göstermesiyle, anlık iniş çıkışların meydana gelmesine ortam hazırlayabilmektedir. Ancak belirsizlik durumu ortaya çıktığında gerek bir işletmenin gerekse bankanın işleyişinde ciddi sorun ve bu sorunların akabinde ciddi olumsuz sonuçlar ortaya çıkabilir. Söz konusu sorunlar önceden analizi iyi yapılmadığı takdirde banka bünyesinin öz sermayesine gerek kısa vadede gerekse uzun vadede ciddi sorunlar teşkil edebilir. Bu bağlamda söz konusu risklerin bir bütün içinde düşünülmesi, stratejisinin ve bu stratejiyi yürütme

yollarının iyi belirlenmesi gerekir. Riskler tamamen bağımsız değildir, doğrudan veya dolaylı yollardan birbirlerine bağımlıdır. Bir riskin gerçekleşmesi, başka bir riskin gerçekleşmesini doğurmaktadır. Örneğin, kredinin geri ödenmeme riski, sermaye yetersizliği riskini doğurabilir. Bunun nedeni bankalar vermiş oldukları kredileri geri ödeme planına göre ödenmesini bekler. Plana göre ödenecek ana para ve faize göre yatırımlarını planlar. Söz konusu ödeme zamanında gerçekleşmez veya hiçbir şekilde geri ödenmez ise bu bankanın nakit akışında ciddi sorunları meydana getirir.

Banka tarafından verilen her kredinin banka açısından bir risk doğuracağı bir gerçektir. Fakat bankalar açısından değerlendirildiğinde her riskli işlem bir kredi demek değildir. Risk verdiği hizmetler bakımından daha geniş bir kavramı ifade eder. Yani bankaların vermiş olduğu kredilerin ödenmeme riski olduğu gibi, faiz oranlarında meydana gelebilecek değişimler, yatırımlarda verilebilecek yanlış kararlardan doğabilecek çeşitli riskler mevcuttur. Riskler ve bankalarda oluşabilecek riskler ilerleyen bölümlerde başlıklar halinde incelenecektir.

1974 yılında kısa adı Basel Komitesi olan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Komitesini oluşturulmuş olup (Serrim, 2014), bu komite tarafından bankacılık sektörünü düzenleyen bazı kriterler belirlenmiştir. Bu kriterlere BASEL I (Sermaye Yeterliliği Uzlaşısı) adı verilmiştir. BASEL I sayesinde, Uluslararası bankacılık sisteminin sağlamlığı ve istikrarı güçlendirilmiş ve uluslararası aktif bankaların arasındaki rekabetin geliştirilmiştir. BASEL I'in banka risk düzeylerini net bir şekilde yansıtmıyor oluşu, düzenlemenin yarattığı farklılıklar nedeniyle oluşabilecek arbitrajı engelleyememesi, operasyonel risk gibi bazı riskleri içermemesi ve Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ülkesi kriterlerinin yol açtığı rekabet eşitsizliği nedeniyle bankalarda yeterli sermaye ve risk yönetimine sahip olunması gibi hususlarda yetersiz kalmış ve yeni bir düzenleme ihtiyacı hâsıl olmuştur. Bu nedenle BASEL II kriterleri hazırlanmış ve tüm dünyada uygulanmaya başlamıştır. Ancak zamanla BASEL II'nin de yetersiz kaldığı noktalar olmuştur. Bu nedenle yeni düzenlemeye ihtiyaç duyulmuş ve bu bağlamda BASEL III üzerinde çalışmalara başlanmıştır. BASEL III, BASEL II gibi sermaye gereksiniminin hesaplanma usulünü tamamen değiştiren bir devrim niteliğinde değildir. Özellikle BASEL II'nin

yaşanan son finansal krizde ortaya çıkan ve gözlemlenen eksikliklerini tamamlayan bir “ek düzenlemeler seti” niteliğine sahiptir şeklinde açıklamak mümkündür.

BASEL II'nin de eksikler tespit edilmiş olup, yaşanan 2008 küresel krizin etkisini en aza indirmek amacıyla BASEL III kriterleri üzerinde çalışmaya başlanmıştır. Ancak BASEL III uygulamaya daha sokulmadan eksiklikleri tespit edilerek BASEL IV kriterleri gündeme gelmiştir. Basel komitesi tarafından BASEL IV ile ilgili çalışmalar ivedilikle yürütölmeye başlanmıştır.

Günümüze kadar geçen süreçte meydana gelen bütün ekonomik ve finansal krizlerde bankacılık sektörü tüm dünyada ağır yaralar almıştır. Dünya da bankacılık sektörünün düzenlenmesi ve denetlenmesi ilgili olarak BASEL kriterleri getirilirken Türkiye’de ise BASEL kriterlerine ek olarak bankaların düzenlenmesi ve denetlenmesi için Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu (BDDK) kurulmuştur. BDDK'nın amacı bankaları denetleyerek, faaliyet alanlarını düzenlemek ve olası risklere karşı tedbirler almaktır (Kodalbaş, 2017:35). BDDK'nın kurulduğu günden bu yana, ülkede yaşanan küçük/büyük krizler karşısında bankacılık sektörü en düşük seviyede hasar görmüştür.

Çok Kriterli Karar Verme (ÇKKV) tekniklerini genel olarak değerlendirdiğimizde sıralama yöntemi olduklarını görmekteyiz. Literatüre baktığımız ÇKKV tekniklerini genellikle en iyi ya da en kötü seçeneğin bulunması amacıyla kullanıldığını görmekteyiz. ÇKKV tekniklerinin birçok alt yöntemi bulunmaktadır. Bunlardan bazıları; TOPSIS, AHP (Analitik Hiyerarşi Süreci), GRA (Gri İlişkisel Analiz)dir.

Yapılan bu çalışmanın amacı, sermaye yeterliliği rasyosunun önemine değinilmektir. Ülke ekonomileri ve bu ekonomilerde meydana gelen krizlerde baş aktörler bankalardır. Bu aktörler yaşanan ekonomik krizleri ne kadar az hasarla atlattırlarsa ülke ekonomisi açısından bir o kadar önemlidir. Bu nedenle dünya genelinde BASEL kriterleri kapsamında bazı uygulamalar söz konusudur. Söz konusu bu uygulamalarda bankaların bulundurması gereken sermaye oranları belirtilmiştir.

Çalışmamızın birinci bölümünde sermaye kavramı ve sermaye rasyosu detaylı bir şekilde incelenecek olup, bankacılık sektörü ve BASEL kriterlerinin sermaye

yeterliliği ve risk kavramlarından bahsedilecektir. İkinci bölümde ise risk kavramından ve çeşitlerinden bahsedilecektir. Dördüncü bölüme gelindiğinde sermaye rasyosu kavramı ve bankalarda kârlılık kavramından bahsedilecektir. Son bölümde ise Türk bankacılık sektörünün sermaye yeterliliğine bakılacaktır. Ayrıca sermaye yeterlilik verilerinin yanı sıra mevduat, kredi vb. kalemleri de incelenecektir. Türkiye Bankalar Birliği tarafından hazırlanan raporlardan yararlanılmıştır. Yıllar bazında Türk bankacılık sektörünün ne yönde şekillendiğine detaylı olarak bakılmıştır. BASEL kriterlerine ve BDDK'nın yayınlamış olduğu kanun ve kararlara göre sermaye yeterlilik oranı %8 olarak açıklanmıştır. 2017 yılında bankacılık sektörünün sermaye yeterlilik oranı %8'in altına düşmediği ve grupsal olarak dahi hep bu oranın yüksek olduğu yani %8'den daha fazla olduğu gözlemlenmiştir (BDDK). Bu durum ise bankacılık sektörü açısından olumlu bir durumdur. Ayrıca bu çalışmada ÇKKV tekniklerinden biri olan TOPSIS (Technique for Order Preference by Similarity to Ideal Solution) performans değerlendirme yöntemi kullanılacaktır. Bu yöntem kullanılarak banka fonksiyon gruplarına göre 2002-2016 döneminin verileri ile performans değerlendirmesi yapılacaktır. Sıralama ölçütü olarak döneme ait sermaye yeterlilik oranı kullanılacaktır.

2. SERMAYE YETERLİLİĞİ

Bu bölümde sermaye kavramı ve sermaye yeterliliği konusu incelenecektir. Ayrıca bu bölümde BASEL kriterlerine göre sermaye yeterliliği tanımlarından bahsedilecektir.

2.1 Sermaye Yeterliliği Rasyosu

Bu başlık adı altında sermaye kavramı ve çeşitleri detaylı bir şekilde başlıklar halinde incelenecektir.

2.1.1 Sermaye kavramı

Sermaye, bir işletmeyi kuran kişiler tarafından, işletmeye konulan para, mal ve emek olarak tanımlanmaktadır (Marks, K., 1999 Çev: Sevim Belli). Bu bağlam bir iş ya da işletme için yapılan toplam yatırım, üretim araçlarının tamamı, kullanılmaya hazır para ve varlıklar olarak tanımlanabilmektedir. Sermaye kavramı ise genellikle yatırılmış para, yatırımdan kazanılan gelir ve varlıkların parasal değeri anlamında kullanılmakta ve değerlendirilmektedir.

2.1.2 Sermaye çeşitleri

Sermaye çeşitleri iki başlık halinde tanımlanabilmektedir. Bunlar öz sermaye ve ödenmemiş sermayedir (Marks, K., 1999 Çev: Sevim Belli). Söz konusu kavramları başlıklar halinde inceleyelim.

2.1.2.1 Öz sermaye (Öz kaynak)

Öz sermaye, şirket sahibi ve ortaklarının şirket için tahsis ettikleri sermaye, şirket faaliyetleri sonucu oluşan ve henüz şirketten çekilmemiş dönem net kârı, daha önceki dönemlerde ortaya çıkmış dağıtılmamış kârlar ile kârdan ayrılan yedekler ve sermaye yedeklerinin tamamı olarak tanımlanabilmektedir.

2.1.2.2 Ödenmiş sermaye

Kuruluşların ana sözleşmelerinde bulunan ve ortakların kuruluş sırasında, taahhüt ettikleri öz sermayeden ödemiş oldukları tutar olarak tanımlanmaktadır. Ödenmiş sermaye, esas sermaye ile ödenmemiş sermaye arasındaki fark şeklinde nitelendirilir.

2.1.3 Sermayenin önemi

Sermaye gerek işletmelerde gerek bankacılık/finans sektöründe sürdürülebilirliğin olması açısından büyük önem taşımaktadır. Sermaye ile farklı yatırımlar, farklı pozisyonlar almak mümkün olmakla birlikte, zaman içinde değişiklik gösteren o günün şartlarına hızlı ve yerinde cevap verebilmek açısından önem arz etmektedir. Sermaye; kuruluş, işleyiş (sürdürülebilirlik) bakımından olmazsa olmazlardandır.

2.2 Sermaye Yeterliliği Kavramı

Bu başlık altında sermaye yeterliliğinin öneminden ve sermaye yeterliliği rasyosundan detaylı bir şekilde bahsedilecektir. Ayrıca sermaye rasyosunun hesaplamasına değinilecektir. Bankalar için sermaye yeterliliği tüm dünya devletlerinde Basel kriterlerinde belirtilen, yönteme göre hesaplanmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada bütün Basel kriterlerinin hesaplama yöntemine değinilecektir.

2.2.1 Sermaye yeterliliğinin önemi

Bankacılık sektörü, farklı sektörlerde faaliyette bulunan firmalara göre, bir kamu otoritesi tarafından hukuki düzenlemelere tabi tutularak ve bununla birlikte denetlenmektedir. Söz konusu hukuki düzenlemelerin en önemli kısmı, bankaların sermaye ve öz sermayelerinden oluşmaktadır. Bankaların faaliyetlerinin sürekliliği açısından sermaye yeterliliği büyük önem arz etmektedir. Daha önceden de belirttiğimiz gibi sermaye tüm kurum ve oluşumlar için sürdürülebilirliği simgelemektedir. Bu nedenle sermaye yeterliliği büyük öneme sahiptir.

Bankacılık sektöründe sermaye yeterliliğinin en önemli işlevi, bankalar tarafından üstlenilen risklerden kaynaklanan muhtemel ya da çok yüksek

miktarlı beklenmeyen zararların karşılanmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle bankaların kredi verirken, ilerleyen dönemlerdeki faaliyetlerini herhangi bir sekteye uğratmadan devam ettirebilmeleri için yeterli sermayeye ihtiyaçları vardır.

Banka sermayesi, yönetimin önceden beklemediği kısa veya orta dönemli zararları karşılayabilen, bankanın tercihen zararsız olarak faaliyetlerine devam etmesini sağlayabilecek bir güvenlik fonksiyonuna da sahip olması gerekmektedir. Bununla birlikte sermayenin yeterli düzeyde olması, banka bünyesindeki mevduat sahiplerinin haklarını güvence altına alma noktasında önem taşımaktadır. Sermaye yeterliliği öneminin arkasında, bankaların mali sağlamlık oranlarının güçlü olması ve böylece banka iflaslarının önüne geçilerek mali piyasalarda istikrarsızlık yaşanmaması fikri vardır.

2.2.2 Sermaye yeterliliği rasyosu hesaplanması

Ülkemizde resmi olarak uygulanan sermaye yeterlilik oranı %8'dir (BDDK). Ancak günümüzde BDDK uygulamada bankaların sermaye yeterlilik rasyosunun %12 olmasını talep etmektedir. Önümüzdeki yıllarda ise bu durumun gerçekleşmesi beklenmektedir (BDDK, QIS-TR Çalışmasına Yönelik Raporlama Örnekleri, 2004). Ülkemizde her yıl açıklanan resmi verilere baktığımızda sermaye yeterlilik oranı standartların neredeyse iki katı oranında gerçekleşmektedir.

Sermaye yeterliliği aşağıdaki formülüzasyon ile hesaplanmaktadır (BDDK, QIS-TR Çalışmasına Yönelik Raporlama Örnekleri, 2004).

$$\text{Sermaye Yeterliliği} = \frac{\text{Öz Sermaye}}{\text{Piyasa Riskleri} + \text{Kredi Riski}} = \%8$$

Formülden de açıkça görüleceği üzere rasyo kredi riski hesaplanırken; piyasa riski ve operasyonel riskler dikkate alınmaktadır. BASEL II kriterleriyle belirlenen sermaye yeterliliği için sınır değer %8 olarak belirlenmiş olup, bu orana uygun şekilde uygulanmaktadır. Yani bir bankanın sermaye yeterlilik oranı en az %8 olmalıdır. Söz konusu bu oran %8 ve üzerinde olmalıdır (BDDK, QIS-TR Çalışmasına Yönelik Raporlama Örnekleri, 2004). Yeni gelecek olan BASEL kriterlerinde bankaların sermaye yeterlilik oranının yüzdesinin artması %12 seviyesine gelmesi beklenmektedir.

Beşinci bölümde Türk bankacılık sektörüne ait yıllar bazında yayımlanmış olan sermaye yeterlilik oranları yer almaktadır. Ayrıca beşinci bölümde bankaların sermaye yapılarına göre de sermaye yeterlilik oranları grafik halinde verilmiştir.

2.3 BASEL Kriterleri

“*Bank of International Settlements*” (BIS) Türkçe adıyla Uluslararası Takas Bankası, 1930 yılında İsviçre’nin Basel şehrinde kurulmuş bir bankadır. Ancak bilinen bankalardan farklı bir işlevi bulunmaktadır. Bu banka gelişmiş ülkelerin Merkez Bankalarınınca kurulmuştur. 1974 yılında kısa adı Basel Komitesi olan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Komitesini oluşturulmuştur (Serrim, 2014).

BASEL’in en temel hedefi bankaların çalışmalarını uluslararası standartlarda yürütmelerini sağlamak olarak belirlenmiştir. Basel komitesi gelişmiş ülkelerin merkez bankalarını ve bankacılık denetim faaliyetlerini yürüten üst düzey görevli yetkililerin katılımıyla kurulmuş bir komitedir. Bu komitede yer alan ülkeler; “*Belçika, Kanada, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, Lüksemburg, Hollanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İngiltere ve ABD*” nin dâhil olduğu on üç ülke şeklinde sıralanabilir (<https://www.bis.org/>, son erişim tarihi:11.09.2017). 13 ülke ile başlayan bu komiteye günümüzde neredeyse dünya ülkelerinin büyük bir çoğunluğu üyedir.

Basel komitesi bozulan para ve bankacılık sistemini düzenlemek ve denetlemek amacıyla kurulmuştur. Basel komitesi G-10 ülkelerinin katılımı ile oluşturulmuştur. Bu komitenin tespit ve önerilerinin hiçbir dünya devleti üzerinde yaptırım gücü olmamasına rağmen, birçok ülke bu öneri ve tavsiyeleri dikkate alarak bankacılık sistemlerini yeniden yapılandırma çalışmalarına başlamışlardır. Gerçekleştirilen bu uyarlamalar sayesinde birçok ülke yaşanan mali/finansal krizleri en hafif şekilde atlattırmaktadır.

Komitenin bir diğer amacı ise dünya genelinde bankacılık sisteminin düzenlenmesi, yeniden yapılandırılarak sorunlardan arındırılması olmuştur. Komite bu bağlamda “Sermaye Yeterliliği ve Standartlarının Uluslararası Uyumlaştırılması” adında bir rapor yayınlamıştır. 1988 yılında yayınlanan bu rapor kısa sürede birçok ülke tarafından kabul görmüş ve uygulamaya

alınmıştır. Basel Komitesi ilk kararını 1988’de, bankaların mali bünyelerinde ekonomide oluşacak krizlere karşı dayanıklılığının korumasına yönelik şekilde almıştır. Buna bağlı olarak banka sermayelerinin, riskli aktiflerine olan oranın %8’den az olmaması gerekliliği, sermaye yeterlilik oranı olarak önerilmiştir. Yapılan bu öneri ile dünyada tüm bankaların ortak çalışmasının sağlanması yönünde alınmış bir karardır. 1988 yılında “Basel Sermaye Uyumu” kredi risklerine yönelik olarak yayınlanmıştır (Baş, 2010:1-2). Bankaların en büyük gelir kaynağı kredilerden doğan faiz gelirleri iken en büyük riskleri ise kredilerin kendisidir. Çünkü bankaların kredi müşterileri her zaman almış oldukları kredili borcu zamanında ödeyemeyebilir. Krediler geç ödenebilir veya hiç ödenmeyebilir. Bu durum ise bankalar için en büyük risktir. Daha önceden de belirttiğimiz gibi bankalar vermiş oldukları kredileri kendi sermayelerinden vermektedirler. Krediler geri ödenmediğinde ise bankaların sermayelerinde azalma meydana gelecektir. Bu sermaye azalması ise, bankanın faaliyetlerini kısıtlayacak, sermaye yeterliliğini azaltacak, akabinde birçok riski de beraberinde getirecektir. Ayrıca bankacılık sektöründeki bankaların birbirlerinden bağımsız gibi görünmelerine rağmen, aslında birbirleriyle bağlantıları olduğu düşünülürse risk daha da çok büyümektedir.

2.3.1 BASEL I kriterleri ve sermaye yeterliliği hesapları

Basel Komitesi tarafından düzenlenen sermaye yeterliliği, birçok ülkede farklı şekilde uygulanan sistemleri tekdüze hale getirmiştir. Sermaye yeterliliği düzenlemesine 1996’da “piyasa riski hesaplaması” eklenmiştir. BASEL I düzenlemesi olarak adlandırılan bu düzenleme, başta G-10 ülkeleri başta olmak üzere birçok ülkenin denetim otoritesince kabul görmüş olup, günümüz itibarıyla yüzden fazla ülkede uygulamaya alınmıştır. Ancak yetersiz olduğu bazı noktalar tespit edilmiş bu nedenle de BASEL II kriterleri getirilmiştir.

BASEL I sermaye yeterliliği aşağıda yer alan formülasyon ile hesaplanmaktadır.

$$SYR = \frac{\text{Öz Sermaye}}{\text{Riskteki Aktifler} + \text{Kredi Riskleri}} \geq \% 8$$

2.3.2 BASEL II kriterleri ve sermaye yeterliliği hesapları

Zamanla piyasaların değişken tutum sergilemesi, yeni geliştirilen ürünlerin farklı riskler doğurması, bankacılık faaliyetlerinin gelişip karmaşıklaşması ve öngörüleemeyen bazı riskler nedeniyle birkaç bankanın batması ile BASEL I yetersiz kalmaya başlamış ve BASEL I'e yöneltilen eleştirilerde artış meydana gelmiştir. Bu eleştiriler akabinde BASEL I standartlarının güncellenmesi için 1996'da "Piyasa Riski Düzeltmesi" adıyla yayınlanan belgeyle sermaye yeterliliğinin hesaplanmasına piyasa riski dâhil edilmiştir. Bu bağlamda meydana gelen ilk uzlaşısı bankanın maruz kaldığı riskleri daha kapsayıcı bir hale getirmiştir. Daha sonra Komite, Haziran 1999'da Yeni Sermaye Uzlaşısı – BASEL II'ye ilişkin ilk istişari bir metin yayımlayarak başlangıç adımlarını atmıştır. Akabinde Ocak 2001'de ikinci istişari metin, Nisan 2003'te ise üçüncü istişari metin yayınlanmıştır. BASEL II'ye ait nihai metin ise Haziran 2004'te yayımlanarak uygulama için beklemiştir. Yayılandıktan üç yıl sonra yani 2007 yılından itibaren uygulamaya geçirilmiştir (Baş, 2010:3-15).

Türkiye'de, BASEL II kriterleri 2009 yılından bu yana uygulanmaktadır. BASEL II kriterleri özellikle bankaların kredi verme şartlarını ağırlaştırmakta ve teminat konusunda firmalara ağır şartlar getirmektedir. Bu şartları yerine getiren firmalar daha kolay ve daha düşük faizle kredi bulabilmektedirler. Şartları yerine getirmekte zorlanan firmalar ise krediyi daha fazla miktarda teminat göstererek ve daha yüksek faizle alabilmektedirler.

BASEL II kriterlerinin temel esaslarını şu şekilde inceleyebiliriz;

- Yeni kriterlere göre risk yönetiminin tek bir odak noktasına göre değil de çok odaklı şekilde düzenlenmiştir. Bu işlemi yaparken derecelendirme kuruluşları tarafından verilen notlar baz alınacaktır.
- Yeni kriterlerde bankaların sermaye yükümlülüklerini nasıl hesaplayacakları, bankaların maruz kaldıkları riskleri nasıl yönetecekleri, bankaların sermaye yeterliliklerinin nasıl değerlendirileceği ve nasıl kamuya açıklanacağına ilişkin hükümler ve detaylı bilgiler yer almaktadır.
- Yeni kriterlerde risk ölçümüne ilişkin olarak basit aritmetiğe dayalı standart yöntemler kullanılmaktadır. Bu yöntemlerin beraberinde kredi,

piyasa ve operasyonel riske ilişkin istatistiki risk ölçüm metotları bulunan yöntemler yer almaktadır.

Aşağıdaki formülasyon yardımıyla sermaye yeterlilik oranı hesaplanmaktadır (Teker vd., 2005). BASEL II kriterlerinde de tıpkı BASEL I'deki gibi sermaye yeterlilik oranı %8 olarak ele alınmıştır. Aşağıda yer alan formülasyon yardımıyla hesaplanmaktadır.

$$SYR = \frac{\text{Öz Sermaye}}{\text{Riskteki Aktifler} + [(\text{Kredi Riskleri} + \text{Piyasa Riskleri}) \times 12,5]} \geq \% 8$$

BASEL I ve BASEL II arasında bazı farklılıklar ve benzerlikler bulunmaktadır. Bunun nedeni ise BASEL II'nin BASEL I'in eksik yanlarını tamamlamak amacıyla yayınlanmış olmasıdır. BASEL I ve BASEL II kriterlerini EK-1 çizelge A.1'de karşılaştırmalı olarak verilmiştir. Aralarındaki farkları görmek için inceleyelim.

Aykın ve Eken 2012 yılındaki yapmış oldukları çalışmada finansal kuruluşların karşı karşıya oldukları risk türleri üzerinde durmuşlardır. Risk türlerinden biri olan “operasyonel risk” çalışmanın konusu olarak ele alınmıştır. Bu risk ile alakalı olarak ilgili kurumdaki yönetim seviyesini ölçmeye yarayan bir endeks önerisinde bulunulmuştur. Öneride bulunan “Operasyonel Risk Yönetimi Olgunluk Seviyesi (ORYOS) Endeksi'nin nasıl oluşturulduğu çalışmada anlatılmıştır. Ayrıca çalışmada elde edilen söz konusu bu endeksin BASEL II kriterleri bağlamında hesaplanan sermaye yeterlilik hesabında düzeltici bir değişken olarak nasıl kullanılabileceği de detaylı bir şekilde açıklanmıştır (Aykın ve Eken, 2012:63).

Söz konusu bu endeks “İnsan” faktörüyle ilişkilendirilen operasyonel risk yönetimi olgunluk seviyesi $ORYOS_{insan}$, sistem faktörüyle ilişkilendirilen seviyeye $ORYOS_{sistem}$, süreç faktörüyle ilişkilendirilen seviyeye $ORYOS_{süreç}$ ve dış faktör ile ilişkilendirilen seviyeye $ORYOS_{dışsal}$ olarak kabul edilmiştir. Çalışmada kurulan model, operasyonel riske ait 4 ana faktörün ORYOS Endeksini eşit bir şekilde etkileyebileceği varsayılmıştır. Endeksin hesaplama tekniğinde 4 ana parçanın aritmetik ortalaması hesaplanmıştır. Endekse ait faktörlere düzenleyici otoritenin belirleyeceği farklı ağırlık katsayıları da verilebilmektedir (Aykın ve Eken, 2012:64). Çalışmada değişkenleri belirlenen

endeks aşağıdaki gibi formüle edilmiştir. Bu endekste faktörlerin toplamının aritmetik ortalaması alınarak hesaplama yapılmıştır. Çalışmada söz konusu endeks aşağıdaki gibi formüle edilmiştir.

$$\text{ORYOS} = (\text{ORYOS}_{\text{insan}} + \text{ORYOS}_{\text{sistem}} + \text{ORYOS}_{\text{süreç}} + \text{ORYOS}_{\text{dışsal}}) / 4$$

Eken tarafından 2008 yılında yapılan başka bir çalışmada ise yine bankaların riskleri üzerinde durulmuştur. Bu çalışmada da BASEL II kapsamında riskin hesaplaması yapılmıştır. Çalışmada Basel II kriterlerine göre hesaplanan “gözetim sermayesi” risklere dayalı olarak hesaplanan risk ağırlıklı aktiflere oranlanmıştır. Elde edilen bu oranın minimum %8 olması gerektiği vurgulanmıştır. Söz konusu bu oran hem BASEL II’de hem de BDDK tarafından minimum oran olarak öngörülmüştür. Çalışmada gözetim sermayesi hesaplanırken tıpkı Basel kriterlerindeki gibi üç gruba ayrılmıştır. Bu gruplara “Tier 1”, “Tier 2” ve “Tier 3” adı verilmiştir (Eken, 2008:333-334). Söz konusu bu gruplar çalışmada şu şekilde açıklanmıştır;

Tier 1 = ana sermaye, ödenmiş sermaye, dağıtılmamış kâr ve yedek akçelerden oluşturulmuştur.

Tier 2 = katkı sermaye, gizli yedekler, yeniden değerlendirme, kredi karşılıkları, borç sermaye enstrümanları, sermaye benzeri borç ve piyasa riski için kullanılacak kısa vadeli sermaye benzeri borç kalemlerinden oluşturulmuştur.

Tier 3 = bu grup sermaye ise Tier 1 ve Tier 2 sermayenin karışımından oluşturulmuştur.

Çalışmada gözetim sermayesinin hesaplaması şu şekilde formüle edilmiştir;

KRAA: Kredi Riski Ağırlıklı Aktifler

PRAA: Piyasa Riski Ağırlıklı Aktifler

ORAA: Operasyon Riski Ağırlıklı Aktifler

$$\text{SYR} = \frac{\text{Tier 1} + \text{Tier 2} + \text{Tier 3}}{\text{KRAA} + \text{PRAA} + \text{ORAA}} = \% 8$$

2.3.3 BASEL III kriterleri ve sermaye yeterliliği hesapları

BASEL III, BASEL II gibi sermaye gereksiniminin hesaplanma tekniğini tamamen değiştiren bir devrim niteliğinde değildir. Özellikle BASEL II’nin

yaşanan son finansal krizde ortaya çıkan ve gözlemlenen eksikliklerini tamamlayan bir “ek düzenlemeler seti” niteliğine sahiptir şeklinde açıklamak mümkündür. Yaşanan küresel ekonomik krizin sonucunda ortaya çıkan sorunları gidermek amacıyla Basel komitesi tarafından çalışmalara başlanmıştır.

Aşağıdaki formülasyon yardımıyla sermaye yeterlilik oranı hesaplanmaktadır. BASEL III’te de diğer ilk iki kriterde olduğu gibi sermaye yeterlilik oranı %8 olarak baz alınmıştır.

$$\text{SYR} = \frac{\text{Öz Sermaye}}{\text{Riskteki Aktifler} + [(\text{Kredi Riski} + \text{Piyasa Riski} + \text{Operasyonel Risk}) \times 12,5]} \geq \% 8$$

2.3.4 BASEL IV ve getirecekleri

Basel komitesi tarafından ilerleyen dönemde BASEL III düzenlemesinde geniş kapsamlı değişikliklerin yapılması beklenmektedir. Bu bağlamda, riske dayalı sermaye yeterliliği rasyolarının artması, risk ağırlıklarının ve operasyonel, piyasa ve kredi riski sermaye yükümlülüklerinin gözden geçirilerek revize edilmesi gibi kapsamlı değişiklikler söz konusu olmaktadır.

Bir başka ifade ile BASEL IV ile yeni bir sermaye rejimi geliyor denilebilmektedir. Bu ifadeyi ilk olarak bir haberde kullanan Federal Financial Analytics partnerlerinden biri olan Karen Shaw Petrou’dur.

Tüm dünyayı etkisi altına alan 2008 yılında meydana gelen küresel finansal kriz sonucunda getirilen BASEL III olarak adlandırılan sermaye yeterliliği düzenlemeleri takriben altı yıldır gündemdedir. BASEL III kriterleri üzerinde yapılan çalışmaların sonuçlanması durumunda bile kat edilmesi gereken bir hayli yol olduğu ve düzenlemeler kapsamında çok fazla güncellemeye ihtiyacı olacağı yönünde düşüncesi olan Basel Komitesi, BASEL III düzenlemeleri üzerinde yapılan çalışmaların sonlandırma, BASEL IV düzenlemelerinin başlangıcı anlamına gelen aşama gelmektedir.

BASEL IV risk hesaplamaları ile alakalı olarak, çok daha karmaşık olduğundan bahsedilmektedir. Bu durum piyasa riski hesaplamasına ilişkin standart

yaklaşım metodunun içsel modele yakın hale getirilmesi yönünde çalışma yapmışlardır. Ancak bu çalışmalar sonucunda risk hesaplamaları daha da karmaşık hale getirilmiştir. Söz konusu hesaplamadaki karmaşıklık artışı, bilişim yatırımlarına daha fazla kaynak ve zaman ayırması ile sonuçlanması beklenmektedir.

2.4 Bankalarda Sermaye Yeterliliği

Bu başlık altında bankaların sermaye yeterliliği kavramından bahsedilerek, hem bankacılık kanunu hem de BDDK düzenlemeleri çerçevesinde değerlendirilecektir.

2.4.1 Sermaye yeterliliği rasyosunun kanundaki yeri, önemi ve ilgili yasal düzenlemeler

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun birinci maddesi kanunun amaç maddesidir. Bu maddeden anlaşılacağı üzere kanunun iki önemli amacı vardır. Bu amaçlardan ilki finansal piyasalarda güven ve istikrarın sağlanmasıdır. Diğeri ise kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışmasıdır. Bankaların mali yapılarının uygunluğunun denetimini sağlayan otoritelerin elinde bulunan önemli araçlardan biride "*sermaye yeterliliği*" düzenlemeleridir. Bankaların sermaye yeterliliği düzenlemesine uygunluk seviyesi, bankaların mali bünyelerinin sağlamlığı hususundaki önemli bir gösterge olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle bankaların almış oldukları tüm riskler için yeterli seviyede sermaye bulundurmaları gereklidir. Bu durum bankacılık ve mali sistemin sağlıklı bir şekilde işlemesi açısından önemli bir yere sahiptir.

Ayrıca sermaye işletmelere ait borçların ödenme gücü ve likidite yeterliliği bakımından önemlidir. Bankaların kredibilitesi sermaye gücü ile doğru orantıya sahiptir. Sermayesi güçlü bankalar, kredi derecelendirme kuruluşlarından yüksek derecelendirme notu alabilmektedir. Bu sayede ulusal ve uluslararası piyasalardan çok daha ucuza borçlanma yapabilmektedirler. Bankacılıkta kaynak temini ve tahsisi gibi durumlar söz konusudur.

2.4.2 BDDK düzenlemeleri

Sermaye Yeterliliği Düzenlemelerinin Genel Yapısı Avrupa Birliği (AB), BASEL II standartlarını esas bankaların sermaye gereksinimine ilişkin direktifleri oluşturulmuştur. Türkiye ise direkt olarak, Avrupa Birliği direktiflerini baz alarak yönetmelik ve tebliğlerini oluşturmuş ve bu şekilde düzenlemişlerdir. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun 24 Şubat 2011 tarihli ve 4099 sayılı Kararı ile 01 Temmuz 2011 tarihinde başlayan ve 30 Haziran 2012 tarihinde biten paralel uygulama sürecine geçildiği beyan edilmiştir. Bu beyanın uygulama sürecinin temel amacı; BASEL II çerçevesinde hazırlanan yeni sermaye yeterliliği hesaplamasında özellikle kredi riskinin hesaplanmasıyla ilişkili olarak getirilmiş olan tüm bu yeniliklere hem bankalarca hem de kredi müşterilerce sağlıklı bir şekilde uyum sağlanabilmesi amaçlanmıştır.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun (BDDK) internet sitesinde yayımlanan “Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik Taslağı” ile bu “Taslağın Ekleri” ve yine bu taslak ile alakalı “Tebliğ Taslakları” baz alınarak bankalar tarafından gerekli hesaplamalar yapılarak uygulamaya alınmıştır. Ayrıca söz konusu yeterlilik hesaplamalarının ayrıntılarının yer aldığı raporlar, hesaplamayı bulan ve gündeme getiren otoriteler tarafından BDDK'ya ulaştırılmıştır. Bu süreçte taslaklarla ilgili olarak BDDK'ya çeşitli görüşler beyan edilmiştir. Bu görüşler kapsamında taslaklar tekrar gözden geçirilmiştir. Tüm bu süreç sonunda taslaklara şu anki hali verilmiştir. Paralel uygulama sürecinin 30 Haziran 2012 tarihinde tamamlanmasından sonra, kesin uygulamaya 01 Temmuz 2012 itibarıyla geçilmiştir. Söz konusu uygulamaların yetersiz kaldığı noktalar olmasına rağmen genel işleyiş olarak bankacılık siteminde düzene girilmesini sağlamışlardır (www.bddk.org.tr).

3. RİSK VE BANKALARDA RİSKLER

Bu bölümde risk kavramından ve bankaların sahip olduğu risklerden detaylı bir şekilde bahsedilecektir.

3.1 Bankalarda Riskler ve Risk Yönetimi

Bu bölümde öncelikle risk kavramı tanımlanacaktır. Daha sonra ise, risk çeşitleri, bankacılık sektörünün karşılaştığı temel riskler ve bu risklerin ölçüm yöntemlerinden bahsedilecektir.

3.1.1 Risk kavramı

Risk kavramı literatürde, muhtemel sorun, tehlike veya kaybı gösteren bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Yine riski zarara uğrama olasılığı olarak da tanımlama yapmak mümkündür.

Riske ait en belirgin özellik ise tam ve net olarak bilinmemesidir. Yanı sıra zamanla değişkenlik göstermesi, olumsuz sonuçlar doğurabilmesi ve yönetilebilir nitelikte olması gibi başka özellikleri de vardır. Bankalarda parasal aktif ve pasiflerin bilanço içindeki payları yüksek olmasından dolayı maruz kalınan finansal riskler de bu bağlamda bir hayli yüksek olmaktadır. Risk yönetimi kesinlikle şirketin stratejik kararlarıyla bütünleşmiş bir hale getirilmelidir. Risk yönetimiyle ilgili ortak amaçlar şirket çapında belirlenmesi gereklidir.

Türk bankacılık sisteminde risk kavramını incelediğimizde, bir ticari bankanın, kredi müşterisine tahsis ettiği kredi limitinin kullanılan kısmı olarak değerlendirildiğini görmek mümkündür. Yapılan bu tanımlama sınırlı bir yapıya sahip olup, en kısa deyişle, verilen ticari kredinin kısmen veya tamamen geri dönmemesi olasılığı anlamına gelmektedir. Banka tarafından verilen her kredinin banka açısından bir risk doğuracağı bir gerçektir. Risk verilen nakdi ve gayri nakdi kredileri de içine almakla beraber bankanın yaptığı işlemler ve

verdiği hizmetler bakımından daha geniş bir kavramı ifade etmektedir. Bir alt başlıkta risk çeşitlerini inceleyeceğiz.

3.2 Risk Çeşitleri

Riskleri “sistemik riskler” ve “sistemik olmayan riskler” (Tanrıöven ve Aksoy, 2011) olarak iki başlık altında incelenmektedir.

3.2.1 Sistemik riskler

Ekonomik, politik ve sosyal çevre gibi faktörlerinin değişkenliğinden kaynaklanıp, bütün şirketleri aynı yönde fakat farklı derecede etkileyen riskler sistemik risk olarak adlandırılır. Sistemik riskler diğer riskler gibi beklenmedik hallerde ortaya çıkar ve sektöründe ilgili işletmeleri aynı yönde farklı farklı etkilemektedirler.

Sistemik risklerde bankalarda etkilenmektedir, bankalar sadece kendi risklerini iyi yönetemedikleri için batmaz veya zarara uğramazlar. Sistemde yer alan diğer banka ve finans kurumlarından kaynaklanan problemler ödeme sistemi aracılığıyla veya ortaya çıkan panik nedeniyle sağlıklı kurumların dahi çok kısa sürede çöküş yaşamasına neden olabilmektedir. Sistemik riskler aslında kontrol edilmesi mümkün olmayan risklerdir. Kanun da sistemik riske karşı alınacak önlemler adı altında kanunun 72. Maddesinde Bakanlar Kurulunun yetkili olduğunu hükme bağlanmıştır.

Sistemik riskin kaynağının uluslararası da olması mümkündür. Ulusal finansal sistemlerin küresel finansal sisteme uyum arttıkça, uluslararası sistemik risklere maruz kalma riski de artmaktadır. Sistemik risk ve krizler ülke finansal sistemlerinin kısmen ya da tamamen çökmesine neden olurken, paralelinde fonksiyonlarında kısmen ya da tamamen kaybedilmesine neden olabilmektedir (Altıntaş, 2017).

3.2.2 Sistemik olmayan riskler

Sistemik olmayan risk sadece bir işletmeyi etkilerken diğer işletmelere etkisi olmayan, finansal varlıkları bireysel ya da sektörel olarak sahip oldukları riskler olarak kabul edilmiştir. Faaliyet riski, finansal risk, yönetim riski ve sektör riski sistemik olmayan riskler arasında yer almaktadır. İşçi grevi, yönetim hataları,

keşifler, reklam kampanyaları, tüketici tercihlerindeki değişimlere yol açabilmektedir. Sistemik riskin kontrol edilmesi imkânsızken, sistemik olmayan riskin kaynaklarında yapılan değişimlerle ve yönlendirmeler ile kontrol edilmesi veya yok edilmesi mümkün olmaktadır.

3.3 Bankalarda Riskler

Tüm sektörlerde olduğu gibi bankacılık sektöründe de bazı riskler bulunmaktadır. Başlıca riskler; kredi, piyasa, operasyonel ve sermaye yeterliliğidir. Söz konusu tüm bu riskler başlıklar halinde detaylı bir şekilde incelenecektir.

3.3.1 Kredi riski

Kredi riski, bankalar açısından potansiyel kayıplar açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu risk türü, kredi müşterilerinin almış oldukları kredileri geri ödeme sıkıntısına düşmelerinden kaynaklanmaktadır. Yani kullanılan kredinin zamanında veya hiç geri dönmemesi halini belirtmektedir. Kredinin geri ödenmemesi, borcun tamamının veya bir kısmının kaybına neden olmaktadır. Kredi riski, Riskler arasındaki en önemli olanlarından birisidir.

“Kredi riski” kredi müşterilerinin bankaya karşı olan yükümlülüklerini kısmen veya tamamen zamanında veya hiç yerine getirmemelerinden dolayı bankanın zarara uğrama tehlikesi olarak tanımlanmaktadır. Banka tarafından ihtiyaç sahibine verilecek olan her türlü kredinin banka açısından bir risk teşkil edeceği kuşkusuzdur. Fakat banka için her riskli işlem kredi değildir. Risk, verilen nakdi ve gayri nakdi kredileri de içine almaktadır (Altıntaş, 2006).

3.3.2 Piyasa riski

Bankaların sahip olduğu bir veya birden çok daha fazla ticari varlığın işleme tabi tutulabileceği süre dâhilinde, piyasada beklenmeyen olumsuz durumların sonucunda kayıp veya beklenenden düşük seviyedeki kâr halini veya zarar durumunu ifade etmektedir. Bu riski en aza indirmek için piyasa disiplini sağlanmış olmalıdır.

Bir diğ er deyiş le; kârın beklenen kâra göre negatif yönde sapma tehlikesi şeklinde adlandırılabilir. Bu nedenle söz konusu risk kalemlerinde dengenin sağlanması gerekmektedir.

Piyasa riskinin altında yer alan alt risk grupları başlıca;

- Kur Riski,
- Faiz Oranı Riski
- Likidite Riski şeklinde ayrılabiliriz.

Bu risk türlerini başlıklar halinde detaylı bir şekilde inceleyelim.

3.3.2.1 Kur riski

Kur riski ya da yabancı para pozisyon riski şeklinde adlandırılır; negatif yönlü durumları ifade etmektedir.

Bir bankanın yabancı para cinslerinden aktif ve pasifinin durumuna yabancı para pozisyon denilmekte olup, üç tür yabancı para pozisyonu yer almaktadır. Bunları şu şekilde sıralanabilir;

- Denk pozisyon, bu pozisyon TL pasifleri ve aktiflerinin birbirine eşit olduğu ve yabancı para pasif ve aktiflerinin birbirine eşit olduğu durumlarda gerçekleşmektedir.

TL pasiflerinin tutarı = TL aktiflerinin tutarı

YP pasiflerinin tutarı = YP aktiflerinin tutarı

- Açık (kısa) pozisyon, bu pozisyon TL pasiflerinin aktiflerden küçük olduğu ve yabancı para birimi pasiflerinin aktiflerinden büyük olduğu durumlarda gerçekleşmektedir.

TL pasiflerinin tutarı < TL aktiflerinin tutarı

YP pasiflerinin tutarı > YP aktiflerinin tutarı

- Kapalı (uzun) pozisyon bu pozisyon TL pasiflerinin aktiflerden büyük olduğu ve yabancı para birimi pasiflerinin aktiflerinden küçük olduğu durumlarda gerçekleşmektedir.

TL pasiflerinin tutarı > TL aktiflerinin tutarı

YP pasiflerinin tutarı < YP aktiflerinin tutarı

Bankalar belirli dönemler için açık ya da kapalı pozisyon almaya karar verebilirler. Fakat dönemde oluşan değişimler bankanın mevcut pozisyonunda değişiklik yapmak istemesine neden olabilir. Böyle bir durumda banka bilanço içinde yapacağı değişimlerle ya da bilanço dışı ürünleri kullanarak pozisyonunda değişim yaratabilmektedir.

3.3.2.2 Faiz oranı riski

- Bankaların ürünlerinin faiz oranlarında meydana gelen değişimlerinden dolayı banka kârında meydana gelebilecek olası düşüşler “faiz oranı riski” olarak kabul edilmektedir.
- Bilindiği gibi bankalar daha çok kısa vadeli fon ve mevduatları toplayarak, toplamış olduğu bu fon ve mevduatları daha uzun vadeli olarak plase etmektedir.¹ Bankaların aldıkları kaynağa ödedikleri faizle plase ettikleri yerden aldıkları faiz oranı arasındaki farkta bankanın kârını meydana getirmektedir. Bankalar genellikle bu işlemi sabit faiz oranları üzerinden gerçekleştirmektedir.
- Banka faiz oranlarındaki bu harekete karşı bir önlem almadığı için kârının azalması ya da zarar elde etmesi mümkündür. Bu durumda alınabilecek ilk önlem işlemlerin değişken faizli olarak yapılması olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun nedeni ise banka sabit oranla uzun vadeli işlem yaptığında, vade süresinde faiz oranlarında meydana gelebilecek artış ve düşüşlerde bankanın zarar etmesi söz konusudur.

3.3.2.3 Likidite riski

Likidite kavramı en genel tanımıyla bankaların borçlarını ödeyebilme kapasitesi olarak yapılabilmektedir. Likidite riski ise, bankaların menkul kıymet satışında, yatırımcılar tarafından gerekli talebin gösterilmemesi ya da yeniden borçlanmaya ihtiyaç duyulması durumunda uygun maliyetli nakit sağlamada sıkıntı çekmesi durumunu ifade eder

¹ **Plase Etmek:** Bankanın elinde bulundurmuş olduğu yüksek miktardaki nakdi yatırım amaçlı kullanmak.

Likidite riskinin oluşmasındaki en büyük etmen, banka müşterilerinin hesaplarında bulunan paraları çekmeleri ve bankaların nakit kaynaklarının yer aldığı İnterbank piyasalarından veya uluslararası finans piyasalarından kaynak sağlayamaması durumudur.

Olağan dışı hallerdeki likidite yetersizliği bankaların yükümlülüklerini yerine getiremeyecek duruma düşmelerine neden olabilmektedir.

Prasad 2011 yılında yaptığı çalışmada, bankalara basit ve risk tabanlı olmayan borçlanma sınırlamaları ve açık likidite standartları getirilmesinin gerekliliğini vurgulamıştır (Prasad, 2011:346).

3.3.3 Operasyonel riskler

Operasyonel risk, banka içi kontrollerin aksamasından, uygunsuzlukların gözden kaçırılmasından, banka yönetimi ve çalışan personeli tarafından zaman ve o zamanın koşullarına uygun hareket edilmemesinden kaynaklı olarak, banka yönetim şeklindeki hatalardan, bilgi teknolojisi sistemlerindeki yaşanan aksaklıklardan, deprem, yangın, sel gibi felaketlerden kaynaklanabilecek zarara uğrama ihtimallerini içeren bir risk türüdür.

Operasyonel risk, geçmişte ve günümüzde birçok finans kurumlarının dolaylı olarak iflaslarına neden olmuştur, bu nedenle muhtemel risklerin en tehlikeli türlerinden bir tanesidir.

3.3.4 Sermaye yetersizliği riski

Sermaye yetersizliği riski, bankaların mevcut sermayeleri ile gerçekleşen risklerden oluşan kaybı telafi edebilme gücü anlamına gelmektedir. Örneğin bir bankanın mevcut sermayesinin, risklerinin sebep olduğu kayıpları karşılamaya yeterli olduğu durumlarda o bankanın riskinin düşük olduğu söylenebilmektedir. Tersine bir durumda yani bankanın mevcut sermayesinin, risklerinin sebep olduğu kayıpları karşılamaya yeterli olmadığı durumlarda bankanın riskinin büyük olduğu söylenebilmektedir. Sermaye yetersizliği sorununu Amerikalı bankacılar fark etmişlerdir. Bu sorunun çözümü için “Risk Ayarlamalı Performans Ölçüm Sistemini (RAPÖS)” geliştirmişlerdir. Söz konusu bu yöntem, sermayenin etkin bir şekilde kullanılabilmesi için tasarlanmıştır. Ayrıca bu yöntem performans ölçümü ve sonuçlarının riskleri yansıtacak şekilde

yorumlanmasına dayandırılmıştır. Diğer taraftan Avrupa bankalarının yeterli sermayeleri olduğu için bu yöntem onların dikkatini çekmemiştir.

RAPÖS yönteminin geliştirilmesi ve uygulanmasının önünde iki temel “sınırlayıcı” etken bulunmaktadır. Bunlar “Birinci Sınırlayıcı Etken” ve “İkinci Sınırlayıcı Etken” olarak karşımıza çıkmaktadır.

- Birinci Sınırlayıcı Etken: Geleneksel olarak müşteri ilişkileri, piyasa payı ve diğer büyüme stratejilerince yönlendirilen bankacılık kültürü alanında karşılaşılan direnme olarak açıklanmaktadır.
- İkinci Sınırlayıcı Etken: Bu sınırlama, özellikle işlem hacimlerinin ölçülmesi ve bankacılık faaliyetlerindeki, türev ürünleri, ticari krediler ve gayrimenkul kredilerinde karşılaşılan risklerin hesaplanmasında yaşanan güçlüklerin tamamıdır olarak açıklanmaktadır.

3.4 Risk Yönetimi

Bankalarca gerçekleştirilen herhangi bir işlem ile alakalı bir kaybın meydana gelmesi, bir giderin ya da zararın oluşması sebebiyle ekonomik fayda da azalma ihtimallerinin öngörülen davranışlarla, gerekli aksiyonların alınması işlevidir. Söz konusu kaybı minimize edebilmek amaçlı işlev gören bir yönetim şeklidir.

Risk yönetiminin amacı, bankanın risk almasının önüne geçmek değil, bunun tam tersine, gerçek manada risk alma işi olduğundan, risk almaktır. Zaten bankacılığın ilerlemesi, yaşaması risksiz bir şekilde söz konusu olamaz. Bankacılıkta risk yönetiminin iki temel hedefi vardır.

- Bankaların finansal performansının iyileştirilmesi,
- Bankanın, karşılanması ve kabulünün mümkün olmayan büyüklükteki zararlar ile karşılaşma ihtimalini önlemektir.

Umulmadık durumlarda ortaya çıkabilecek olan zararın, öz kaynaklarla karşılanamayıp, yabancı kaynaklara sirayet etmesini önlemek için bugünden önlem alınmasının sağlanmasıdır. Bu durum ise bankalarda çok iyi risk yönetim sistemlerinin kurulması ve devamlılığın sağlanması ile mümkündür (Altıntaş, 2006:2-3).

3.4.1 Riskin ölçülmesi

Türkiye'deki finans sisteminde en büyük pay bankaların ellerindedir. Yanı sıra bankalar üstlenmiş oldukları tüm fonksiyonlara bağlı olarak ülke ekonomisinde son derece önemli bir yere sahiptirler. Bu bağlamda risk yönetimi kavramı bankacılık sistemi açısından ciddi bir durumdur. Son dönemlerde finansal piyasalarla ilgili birimlerin, uluslararası alanlarda özellikle de BIS bünyesinde yapılan konuya ilişkin çalışmaları ve düzenlemeleri, Türk bankacılık sistemini de mutlak olarak etkilemektedir. Bu nedenle risk yönetimi gelecek yıllarda da önemini korumaya ve bu önemi giderek artırmaya devam edecektir.

Risk karşımıza muhtemel sorun, tehlike ya da kaybı gösteren bir kavram olarak ifade edildiğinde, gelecekte oluşabilecek sorunlara ve tehlikelere işaret etmektedir. Riskin en belirgin özellikleri; tam ve net olarak bilinmiyor olması, zamanla değişkenlik gösterebilmesi, olumsuz sonuçlar doğurabilmesi ve yönetilebilir niteliklerde bulunması şeklinde sıralamak mümkündür.

Risklerle alakalı olması muhtemel durumlar şu şekilde sıralanabilir;

$$\frac{\text{Oluşma olasılığı düşük}}{\text{etkisi düşük}} = \text{düşük risk}$$

$$\frac{\text{Oluşma olasılığı yüksek}}{\text{etkisi yüksek}} = \text{yüksek risk}$$

$$\frac{\text{Oluşma olasılığı düşük}}{\text{etkisi yüksek}} = \text{yüksek risk}$$

$$\frac{\text{Oluşma olasılığı yüksek}}{\text{etkisi düşük}} = \text{düşük risk}$$

3.4.2 Risklerin sermayeye etkileri

Bankalarda karşılaşılan muhtemel risklerin, banka kendi bünyesinde bulunan öz kaynaklarına olumlu - olumsuz etkileri mevcuttur. Buna zemin oluşturabilecek risk türlerini üst başlıklarda incelemiştik. Bu risk türleri kredi oranlarının, kur değişimlerinin, faiz oranlarının mevcut likiditenin, operasyonel anlamda yapılmış olan işlemlerin, teknolojik anlamda söz konusu vb. etmenlerin değişiklik göstermesiyle, anlık iniş çıkışların meydana gelmesine ortam hazırlayabilir. Bununla birlikte belirsizlik durumu ortaya çıkmış olur, buda gerek bir işletmenin gerekse bankanın işleyişinde ciddi sonuçların ortaya

ıkmasına neden olabilir. Söz konusu sorunlar önceden analizi iyi yapılmadığı takdirde işletme veya banka bünyesinin öz sermayesine gerek kısa vadede gerekse uzun vadede ciddi sorunlar teşkil edebilir. Bu bağlamda söz konusu risklerin bir bütün içinde düşünülmesi, stratejisinin ve bu stratejiyi yürütme yolları iyi belirlenmelidir.

4. SERMAYE YETERLİLİĞİ RASYOSUNUN KÂRLILIK ETKİLERİ

Bu bölümde kârlılık kavramı ve sermaye yeterlilik rasyosunun kârlılığa olan etkisinden detaylı bir şekilde bahsedilecektir. Ayrıca bu bölümde bankalarda kârlılık kavramına da değinilecektir.

4.1 Kârlılık Kavramı

Kâr, firmaların belirli bir dönemde sağlamış olduğu kârın o dönem içerisinde kullanılmış sermayeye oranı şeklinde tanımlanarak hesaplanabilmektedir (Marks, K., 1999 Çev: Sevim Belli). Ayrıca kâr üretim maliyetinin sermayeye bölünmesi şeklinde de formüle edilebilmektedir. Gelirden maliyetin çıkarılması o işletmenin – kurumun karlılığını gösterir. En basit haliyle aşağıdaki gibi formüle edilebilmektedir;

$$\text{Kâr} = \text{Gelir} - \text{Maliyet}$$

Kâr, yukarıda formüle edildiği gibi hesaplanmaktadır. Firmaların sürdürülebilirlik ve büyüme potansiyelini artırma konusunda bu formül yol gösterir. İşletmelerin, müşterilerini tatmin edecek ürün ve hizmet niteliklerinden ödün vermeden kârlılığını yükseltmek amacıyla gelirlerini artırırken maliyetini aynı düzeyde tutabilmesi, hatta düşürebilmesi gerekmektedir. Aksi durumda yani gelir sabit kalırken veya düşerken maliyetlerin artması işletmenin kârlılığını düşürür hatta zarar etmesine neden olur.

İşletmeler kendi vizyon, plan ve politikaları uyarınca dönemsel olarak gelirlerini artırmayı, harcamalarını azaltmayı ya da her ikisini aynı zamanda gerçekleştirmeyi hedeflemektedir. Bu bağlamda işletmeler kâr elde edebilmek amacıyla çeşitli politikalar benimseyerek, tedbirler almaktadırlar. İşletmeler kâr edebilmek için öncelikle işletmenin giderlerini kısarak, gelirlerin arttırmak isterler. Bu bağlamda üretim maliyetlerini azaltmaya, reklam, tanıtım vb. giderlerini azaltmaya yönelik çalışmalar gerçekleştirmektedir. Maliyetler

azalırken diğler taraftan ise gelirlerin artmasına yönelik yeni faaliyetlerde bulunurlar.

4.2 Kârlılık Çeşitleri

Bir firmanın kârlılığını belirlemek için en yaygın olarak kullanılan hesaplama tekniğı; aktiflerin net getiri (AGO, Net Kâr/Aktifler) ve öz sermayenin (öz kaynak) net getiri (ÖGO, Net Kâr / Öz sermaye) oranları kullanılmaktadır. Bu iki kârlılık oranı arasındaki ilişkiyi şirketlerin (bankaların) mali kaldıraç oranı belirlemektedir. Bu mali kaldıraç ise, banka aktiflerinin kârlılığını, bankanın hissedarlarına, öz sermaye kârlılığı olarak tercüme etmektedir. Fakat mali kaldıraçların tamamı için de geçerli olduğu gibi, AGO eksi (zarar durumu) olursa, hissedarların zarar oranı da AGO'nun yansıttığı zarardan çok daha fazla gerçekleşmektedir.

Ekonomilerde en yüksek mali kaldıracı finansal kesim şirketleri (bankalar) kullanmaktadır. Tüm finansal rasyo kategorileri gibi, mali kaldıraç da çeşitli rasyolarla ölçülebilmektedir. Bu duruma örnek vermek gerekirse; aktifler/öz sermaye, kredi/öz sermaye ve kredi/toplam sermaye oranları verilebilir. Her oranın değeri farklı gerçekleşmektedir. Fakat tüm oranların mesajı aynı olmaktadır. Örneğın işletmenin uzun ve kısa vadeli borçlarının, işletmenin hazır değerlerinin likidite hızına veya öz sermayesine oranla daha fazla olması, işletmenin aşırı borçlanma yaptığı anlamına gelir. Ancak bu durumda işletmenin duran varlıklarında artış olduysa işletmenin faaliyetleri kapsamında yeni üretim araçlarının satın alındığı ve bu durum içinse iyi yorumlar yapılabilmektedir.

4.3 Bankalarda Kârlılık

Bu bölümde bankalardaki kârlılığın ölçümlenmesi ve kârlılığı etkileyen faktörler detaylı bir şekilde incelenecektir.

4.3.1 Bankalarda kârlılığın ölçülmesi

Bankalarda kâr veya getirinin yani gelirin en yüksek seviyeye taşınabilmesi için iki temel husus vardır. Birincisi “faaliyet gelirlerinin maksimize edilmesi” ve ikincisi ise “faaliyet giderlerinin minimize edilmesidir. Temel kural bakımından değerlendirildiğinde aslında bankalar birer şirkettir. Türü ne olursa olsun diğler

şirketlerden ve hatta bireysel küçük işletmelerden hiç bir farkı bulunmamaktadır. Bu bağlamda, bankalarda diğer şirketler gibi aşağıdaki maksimizasyon sorunu ile karşı karşıya kalmaktadırlar.

$$P = \max (R - C) \Rightarrow P > 0$$

Bu eşitlikte;

P = kâr (profit),

R = toplam gelirler veya hasılat (revenue) ve

C = toplam giderler veya maliyet (cost) olarak ele alınmıştır.

Söz konusu bu maksimizasyon, uygulamada gözüktüğü kadar basit değildir, çünkü günümüz dünyasında büyük bir rekabet ortamının var oluşu söz konusudur, buda belirtilmiş olan formülün yanında ekstra kalemleri de oluşturmaktadır.

4.3.2 Bankalarda kârlılığı etkileyen faktörler ve kârlılığın ölçütleri

Kârlılığın beş temel ölçütü vardır. Bu ölçütleri aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür;

- Kâr marjı,
- Net faiz marjı,
- Fiyat farkı,
- Aktiflerden sağlanan getiri,
- Öz kaynaklardan sağlanan getiri.

Kâr Marjı aşağıdaki formülüzasyon yardımıyla hesaplanmaktadır;

$$PM = \frac{\text{Net Gelir}}{\text{Toplam Gelir}}$$

Faiz Marjı; gelir getiren aktiflerden sağlanan faiz gelirleriyle pasiflere ödenecek faiz giderleri arasındaki farka verilen addır. Faiz marjının yönetsel anlamda yeterli bir analiz aracı olduğu söylenememektedir. Yönetimin bankanın gelir-gider bağlamında performansına ilişkin tam bir fikir edinebilmesi için, gelir-gider performansının kazanç getiren aktifler temelinde araştırılması

gerekmektedir. Bunun ölçütü ise net faiz marjıdır. Net faiz marjı, faiz gelirleri ile faiz giderleri arasındaki farkın kazanç getiren aktiflere bölünmesiyle hesaplanabilmektedir. Aşağıda yer alan formülüzasyon yardımıyla hesaplanmaktadır (Tunay ve Silpar, 2006);

$$\text{NIM} = \frac{(\text{Faiz Gelirleri} - \text{Faiz Giderleri})}{\text{Kazanç Getiren Aktifler}}$$

Net faiz marjının artmasıyla bankaların kârlılıkları da artacaktır. Bu nedenle bankalar net faiz marjlarının arttırılması için uğraşmaktadırlar. Kredi fiyatlandırılmasında net faiz marjı önem arz etmektedir. Net faiz marjı kredi fiyatlamasında planlama amacıyla kullanılan bir ölçü olarak karşımıza çıkmaktadır. Aktif-pasif yönetimi hesaplamalarının odağında, net faiz geliri veya net faiz hasılatı vardır. Buna rağmen, bankaların birbirleriyle olan performanslarını ölçmek amacıyla net faiz marjı odak noktası olmuştur. Net faiz geliri, faiz gelirlerinden faiz giderlerinin çıkartılması ile hesaplandığı için, net faiz marjı bankaya kazanç sağlayan aktifler üzerinden fiyat farkı olarak da tanımlanabilmektedir (Tunay ve Silpar, 2006).

Bu bağlamda fiyat farkı (S), faiz gelirlerinin faiz kazandıran aktiflere yani kazanç getiren aktiflere olan oranından faiz giderlerinin faiz ödenen pasiflere olan oranının çıkartılması şeklinde hesaplanmaktadır (Tunay ve Silpar, 2006). Aşağıdaki gibi formüle edilebilir.

$$S = \frac{\text{Faiz Geliri}}{\text{Faiz Kazanan Aktifler}} - \frac{\text{Faiz Gideri}}{\text{Faiz Ödenen Pasifler}}$$

Aktiflerden sağlanan getiri (ROA) aşağıdaki formüldeki gibi hesaplanmaktadır;

$$\text{ROA} = \frac{\text{Net Gelir}}{\text{Toplam Aktifler}}$$

Bankaların ROA oranları diğer sanayi ve hizmet şirketlerine göre daha düşük çıkmaktadır. Bu oranın büyüklüğü, bankanın ölçeğine göre değişik göstermektedir. Dönem dönem küçük bankaların ROA oranları büyük bankaların oranlarını aşmakta, bazı dönemlerde de tam aksi bir durum söz konusu olmaktadır (Tunay ve Silpar, 2006).

Öz kaynaklardan sağlanan getiri üzerinde de önemle durulması gereken bir konudur. Öz kaynaklardan sağlanan getiri oranı aşağıdaki formül yardımıyla hesaplanmaktadır.

$$\text{ROE} = \frac{\text{Net Gelir}}{\text{Toplam Öz Kaynaklar}}$$

Kârlılık ölçütlerinin her biri, bankanın operasyonel başarısının farklı bir ölçütü olarak tanımlanmıştır. Kâr marjı, bankanın her 1 TL'lik işlem gelirlerinden ne kadar kâr ettiğini göstermektedir. ROA ve ROE ise banka hissedarlarının yatırdıkları her 1 TL'ye karşı ne kadar getiri sağladıklarını ifade etmektedir. ROA bankanın toplam aktiflerinin getirisini ve ROE'de banka hissedarlarının yatırımlarından sağladıkları getiriye göstermektedir (Tunay ve Silpar, 2006).

5. TÜRK BANKACILIK SİSTEMİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Türkiye'deki bankacılığın tarihsel gelişim süreci incelendiğinde, Cumhuriyet'in ilk kurulduğu yıllardan ve günümüze kadar olan süreçte, Türkiye'deki Bankacılık Sektörü'nün yapısı ve gelişimi, Türkiye'deki ekonomik gelişmeden, ekonominin genel yapısından ve performansından önemli oranlarda etkilenmiş olduğu gözlemlenmektedir (Bakan, 2001:31). Bankaların temel çalışma alanı para ile alakalı olduğu ve para akışının ekonomi ile olan bağı göz önünde bulundurulduğunda bankaların ülke ekonomisinden etkilenmesi gayet mümkündür. Ülkelerin yaşamış olduğu iç ve dış kaynaklı krizler ülke ekonomisini derinden etkilerken aynı zamanda da para ve finans sektörünü etkilemektedir. Yani bankacılık sektörüne etki etmektedir. Söz konusu bu etkinin en aza indirilmesi amacıyla dünya genelinde Basel kriterleri belirlenirken, ülke içinde ise ekstra tedbirler alınmıştır. Bu bölümde Türk bankacılık sektörünün krizlerden ve tedbirlerden sonraki yapısı incelenecektir.

Günümüze kadar geçen süreçte meydana gelen bütün ekonomik ve finansal krizlerde bankacılık sektörü tüm dünyada ağır yaralar almıştır. Dünya da bankacılık sektörünü düzenlenmesi ve denetlenmesi ilgili olarak BASEL kriterleri getirilirken Türkiye'de ise BASEL kriterlerine ek olarak bankaların düzenlenmesi ve denetlenmesi için BDDK kurulmuştur. BDDK'nın amacı bankaları denetleyerek, faaliyet alanlarını düzenlemek ve olası risklere karşı tedbirler almaktır (Kodalbaş, 2017:35). Sektörü olumsuz yönde etkileyen gelişmeler başta ekonomik krizler neticesinde bazı kararlar alınmıştır. Bunlara örnek vermek gerekirse; bankalar, kamu düzenleyici ve denetleyici otoritelerinin öngörüsü ile yüksek oranda sermaye bulundurmaları gerekmektedir. Bu nedenle otoriteler tarafından asgari sermaye yeterliği belirlenmiştir. Bununla ilgilide olarak da sermaye yeterliliği standardı yayımlanmıştır. Tüm bunların altında bazı nedenler bulunmaktadır. Nedenlerden bazılarını bankaların maruz kaldıkları riskler, ekonomik ve mali krizler şeklinde sıralamak mümkündür.

Bankalarda karşılaşılan muhtemel risklerin, banka kendi bünyesinde bulunan öz kaynaklarına olumlu - olumsuz etkileri mevcuttur. Buna zemin oluşturabilecek risk türlerini üst başlıklarda incelemiştik. Bu risk türleri kredi oranlarının, kur değişimlerinin, faiz oranlarının mevcut likiditenin, operasyonel anlamda yapılmış olan işlemlerin, teknolojik anlamda söz konusu vb. etmenlerin değişiklik göstermesiyle, anlık iniş çıkışların meydana gelmesine ortam hazırlayabilir. Bununla birlikte belirsizlik durumu ortaya çıkmış olur, buda gerek bir işletmenin gerekse bankanın işleyişinde ciddi sonuçların ortaya çıkmasına neden olabilir. Söz konusu sorunlar önceden analizi iyi yapılmadığı takdirde işletme veya banka bünyesinin öz sermayesine gerek kısa vadede gerekse uzun vadede ciddi sorunlar teşkil edebilir. Bu bağlamda söz konusu risklerin bir bütün içinde düşünülmesi, stratejisinin ve bu stratejiyi yürütme yolları iyi belirlenmelidir.

Türk bankalarının yıllara göre türlerine göre sayıları ve bu bankaların şube sayıları çizelge 5.1'de verilmiştir. Ayrıca çizelgede toplam banka ve şube sayıları da verilmiştir.

Türkiye'de son dönemde Basel kriterleri çerçevesinde yapılan akademik çalışmalarda genellikle Basel kriterlerinin teorik yönü açıklanarak Dünya ve Türkiye'deki gelişim süreci incelenmiştir. Bu çalışmalardan bazıları, şunlardır: Karabıyık, L. ve Anbar, A. (2006), Erol, M. (2007), Demirkol, Ö.F. ve Aba, E. (2012), Şendoğdu, A. (2010), Yıldırım, O. (2015), Gürel, E., Gürel Bulgurcu, E.B. ve Demir, N. (2015), Apak, S. Erol, M. ve Aslan, M. (2016).

Çizelge 5.1: Banka ve Şube Sayısı

	2000		2005		2010		2015		2017	
	BANKA	ŞUBE	BANKA	ŞUBE	BANKA	ŞUBE	BANKA	ŞUBE	BANKA	ŞUBE
Mevduat Bankaları	61	7808	34	6	32	9423	34	11	33	10609
Kamu Bankaları	4	2834	3	2	3	2744	3	3681	3	3697
Özel Bankalar	28	3783	17	4	11	4582	9	4299	9	4077
Fondaki Bankalar	11	1073	1	1	1	1	1	1	1	1
Yabancı Bankalar	18	117	13	393	17	2096	21	3170	20	2834
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	18	30	13	19	13	42	13	42	13	49
Toplam	140	15644	81	425	77	18888	81	11204	79	21267

*KKTC ve yabancı ülkelerdeki şubeler dâhil

Kaynak: TBB, Bankalarımız 2017 (Aralık, 2017)

Çizelge 5.1’de Türk bankalarının ve şubelerinin sayıları verilmiştir. Özellikle kriz dönemlerinde banka ve şube sayılarında düşüş yaşanırken günümüzde ise banka ve şube sayılarında artış gözlemlenmiştir. 2000 yılı verileri ile 2017 yılı verileri arasında bir kıyaslama yapmak gerekirse, yaşanan ekonomik sorunlar neticesinde banka sayılarında ciddi oranda düşüş yaşanmıştır. Ancak şube sayısında ise artış olduğu gözlemlenmiştir. Yaşanan düşüşlerin en büyük sebebi ülkenin maruz kaldığı ekonomik krizlerdir. Diğer taraftan şube sayısındaki artışın nedeni ise gelişen ve yenilenen bankacılık sistemidir. Yeni sisteme göre bankalar müşterilerine kolay ulaşılabilirlik sağlamak amacıyla şube sayıları arttırmakta ve buna bağlı olarak da hizmet kalitelerini arttırmaktadırlar. Özellikle iş çevresinin çok bulunduğu semtlerde şube sayılarını arttırarak müşteri yoğunluğunun müşteri kaybına neden olmasının önüne geçmeyi planlamaktadırlar. Diğer taraftan açılan her banka şubesi ekonomiye özellikle istihdama büyük katkı sağlamaktadır. Buradan yola çıkarak bankaların sadece ülke ekonomilerinden etkilenmediğini aynı zamanda ülke ekonomisine birebir etkide bulunduğunu söylemek mümkündür. Bu çalışmada incelenecek olan ve Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların sektörlerine göre dağılımlı listesi EK-1 çizelge A.2’de verilmiştir. Listeye baktığımızda 33 bankanın mevduat, 13 bankanın ise kalkınma ve yatırım bankası olduğunu görmekteyiz. Mevduat bankalarının 3 tanesi kamu sermayeli, 9 tanesi özel sermayeli, 1 tanesi tasarruf mevduat sigorta fonuna devreden ve 20 tanesi yabancı sermayeli bankadır. Başlık 5.1’de söz konusu bu bankaların genel yapıları veri ve grafiklerle değerlendirilecektir.

5.1 Türk Bankacılık Sisteminin Veriler ile İncelenmesi

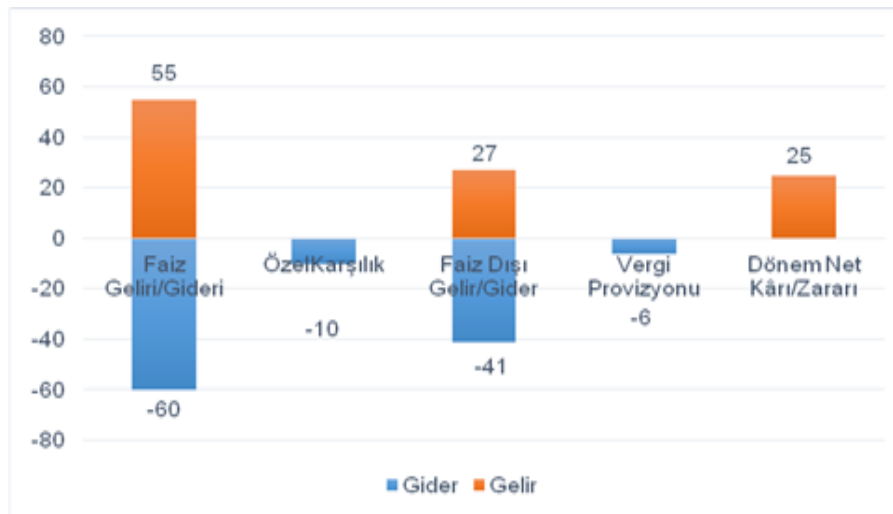
Yasal sermaye düzenlemelerine ilişkin yükümlülükler, finansal sistemin büyük kısmını oluşturan bankalar için sermaye yapısını belirleyen en önemli faktörler arasında yer almaktadır. Bankalara ait finansal tablolar incelendiğinde, sermaye yeterlilik oranının belirlenmesi hususunda Basel kriterlerinin tek faktör olmadığı tespit edilmiştir (Afşar ve Karaçayır, 2018).

Bankacılık sektörü Türkiye’nin finansal sistemin neredeyse %90’lık kısmını kapsamaktadır. Bu nedenle de her dönem literatürün ilgi çeken konusu olarak karşımıza çıkmıştır. Finansal kurumların sermaye yapıları, yasal sermaye

gereksinimlerinden dolayı finansal olmayan kurumlardan farklı bir yapıdadır (Afşar ve Karaçayır, 2018).

Bu bölümde Türk bankacılık sektörünün sermaye yeterliliğine bakılacaktır. Ayrıca sermaye yeterlilik verilerinin yanı sıra mevduat, kredi vb. kalemleri de incelenecektir. Türkiye Bankalar Birliği tarafından hazırlanan raporlardan yararlanılmıştır. Yıllar geçtikçe Türk bankacılık sektörünün ne yönde şekillendiğine detaylı olarak bakılmıştır. Bu bağlamda BDDK ve TBB tarafından yayımlanan aylık ve yıllık bankacılık sektör raporlarından faydalanılarak, veriler detaylı bir şekilde değerlendirilmiştir.

Ayrıca bu bölümde Türk bankacılık sektörünün mali bir değerlendirmesi yapılarak, Türk bankacılık sektörünün mali yapısı detaylı bir şekilde incelenecektir. Bu bağlamda bankacılık sektörünün kârlılığını incelediğimizde, 2016 yılında sektörün kârlılık oranının 2015 yılına kıyasla arttığı gözlemlenmektedir. 2016 yılında bankacılık sektörünün net dönem kârı %54,7 oranında artış göstererek 29 milyar TL'ye seviyesine yükselmiştir. Dönemde net kârını oransal olarak artıran bankalar yerli sermayeye sahip özel bankalardır. Bu bankalar kârlarını %66 oranında arttırırken, yabancı sermayeli bankalar kârlarını %60,5, kamu bankaları ise %41 oranında arttırmıştır. Haziran 2017 dönemi itibarıyla Türk Bankacılık Sektörünün net dönem kârı 25 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Haziran 2017 kârlılık verileri şekil 5.1'de grafik halinde verilmiştir.

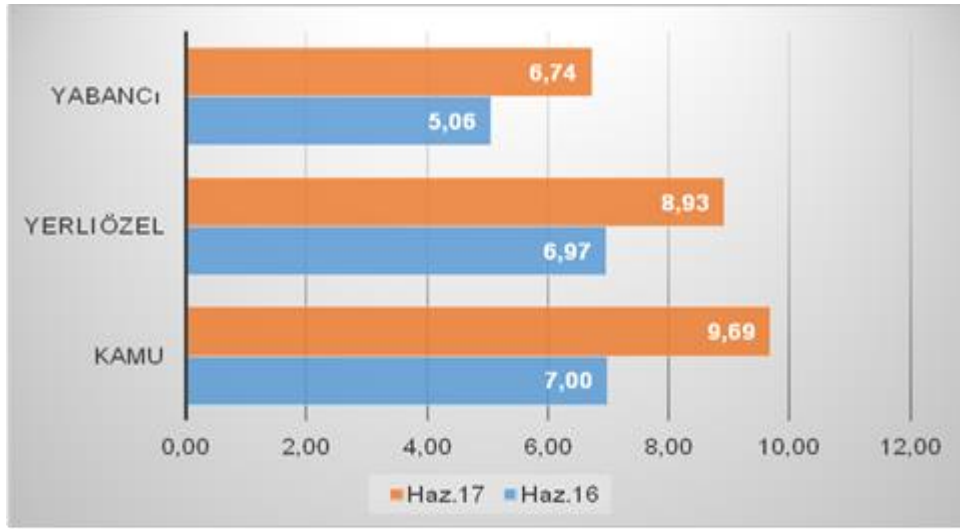
Şekil 5.1: Türk Bankacılık Sektörü Kârlılık Verileri (Haziran 2017) (Milyar TL)

Kaynak: BDDK, 2017

Şekil 5.1’de yer alan Haziran 2017 Türk bankacılık sektörünün kârlılık verileri incelendiğinde dönemin kârla kapatıldığı açıkça görülmektedir. Bankacılık sektörünün en büyük gelir kaynağı faiz gelirleridir. Bankacılık sektörü 25 milyar TL ile 2017'nin ilk yarısını (2 çeyreğini) karla kapatmıştır.

İlerleyen grafik ve tablolarda bankacılık sektörü daha detaylı olarak incelenecektir.

Şekil 5.2’de sermayelerine göre bankaların kârlılık oranı verilmiştir.

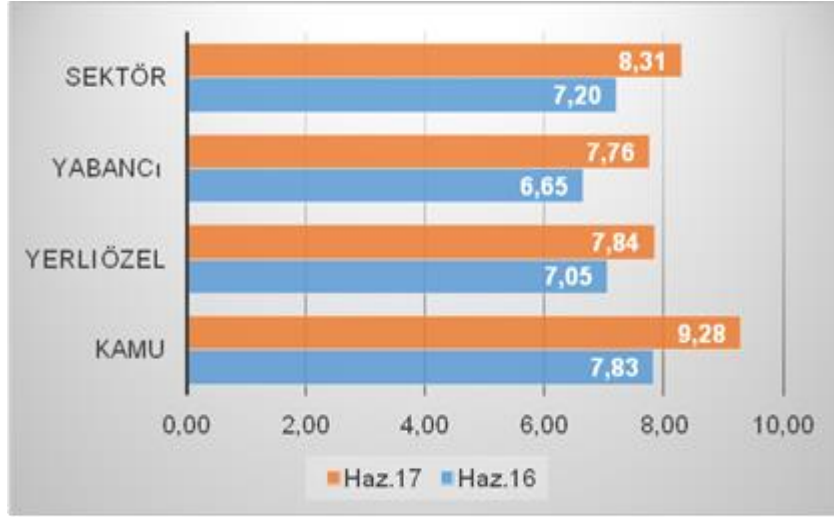
Şekil 5.2: Sermaye Gruplarına göre Türk Bankacılık Sektörü Kârlılık Verileri (Haziran 2016-Haziran 2017)

Kaynak: BDDK, 2017

Şekil 5.2’den açıkça görüldüğü üzere Türk bankacılık sektöründe kârlılık verilerine bakıldığında kamu bankalarının kârlılık oranının daha fazla olduğu gözlemlenmektedir. Kârlılık sıralamasında kamu bankalarından sonra ikinci sırada yerli özel bankalar yer almaktadır. Yabancı sermayeli bankalar ise kârlılık sıralamasında en son yani üçüncü sırada yer almaktadır. Ayrıca 2016 ve 2017 verileri kıyaslandığında da kamu bankalarının kârlılık oranının artış hızı diğer bankalara göre daha fazladır. İkinci sırada yer alan yerli özel bankalar ise 2016 yılına göre kıyaslama yapıldığında küçük bir yüzdesel değişimle 2017 yılında artış göstermiştir. Üçüncü sırada yer alan yabancı sermayeli bankalar ise 2016 yılına kıyasla %1,68 oranında büyümüştür.

Diğer taraftan ise bankaların öz kaynak kârlılığına baktığımızda ise, 2015 yılında %8,17 olan oranın 2016 yılında %11,03 olarak gerçekleşmiştir. Haziran

2017 öz kaynak kârlılığı verilerine baktığımızda ise %8,31 oranında gerçekleştiğini görmekteyiz. Sermaye gruplarına göre bankaların öz kaynak kârlılık verileri şekil 5.3'te ise grafik halinde verilmiştir.

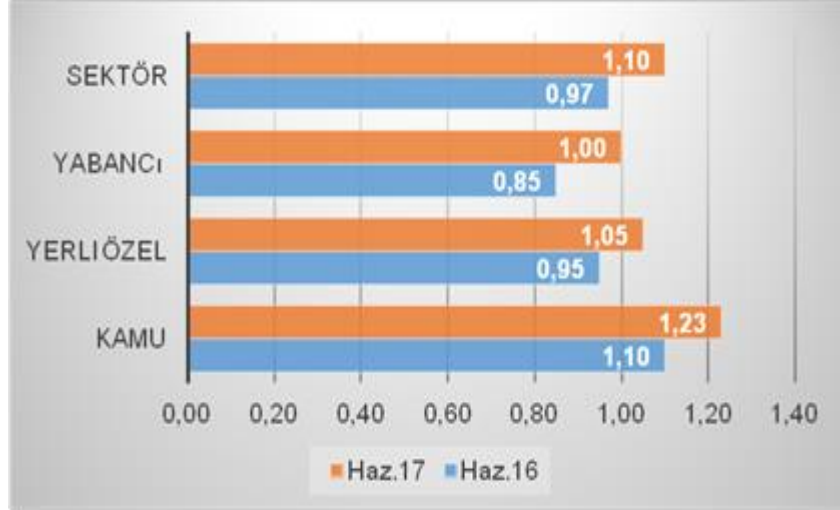

Şekil 5.3: Sermaye Gruplarına göre Türk Bankacılık Sektörü Öz Kaynak Kârlılık Verileri (Haziran 2016-Haziran 2017)

Kaynak: BDDK, 2017

Şekil 5.3'ten açıkça görüldüğü üzere bankacılık sektörünün öz kaynak kârlılığı bir önceki yılın aynı dönemine göre kamu, yerli özel ve yabancı sermayeli banka gruplarının hepsinde artış gösterdiği gözlemlenmektedir. En yüksek artış oranı kamu bankalarına aittir. Öz kaynak kârlılık verilerini incelediğimizde ilk sırada kamu bankaları, ikinci sırada yerli özel bankalar, üçüncü sırada ise yabancı sermayeli bankalar yer almaktadır. Sektör geneli yaklaşık %1,1 büyürken kamu bankaları %1,45 oranında büyümüştür. İkinci sırada yer alan yerli özel bankalar %0,79 oranında, yabancı sermayeli bankalar ise %1,11 oranında büyümeye göstermiştir.

Aktif kârlılık oranı ise 2015 yılında %1,08 oranında gerçekleşirken 2016 yılında %1 oranında gerçekleşmiştir. 2017 Haziran ayında ise bu oran %1,10 seviyesinde gerçekleşmiştir. Sermaye gruplarına göre bankaların aktif kârlılık verileri şekil 5.4'te ise grafik halinde verilmiştir.

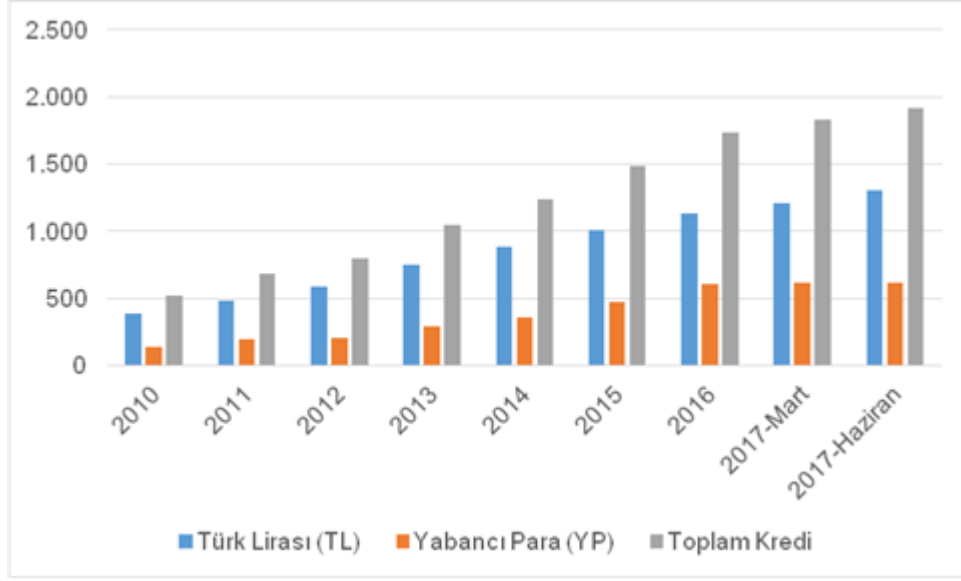
Şekil 5.4: Sermaye Gruplarına göre Türk Bankacılık Sektörü Aktif Kârlılık Verileri (Haziran 2016-Haziran 2017)

Kaynak: BDDK, 2017

Şekil 5.4'ten açıkça görüldüğü üzere bankacılık sektörünün Haziran 2017 dönemi aktif kârlılığı bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla artış göstererek, büyümüştür. Aktif kârlılık verilerini detaylı olarak incelediğimizde kamu bankaları sektör genel büyüme oranıyla aynı oranda büyümüştür. Sektör %0,13 büyürken kamu bankaları da aynı oranda büyümüştür. İkinci sıradan yer alan yabancı sermayeli bankalar %0,15 oranında üçüncü sırada yer alan yerli özel bankalar ise %0,1 oranında büyüme göstermiştir. Yabancı sermayeli bankalar aktif kârlılık bakımından sektör büyümesinden daha fazla büyümüştür.

Dünya çapında yaşanan ve etkisi uzun süre atlatılamayan küresel kriz sonrasında, Türkiye'de bankalar tarafından verilen kredilerin toplanan mevduatlardan daha fazla olması nedeniyle kredi/mevduat oranı sürekli yükseliş yaşamıştır. Bu bağlamda 2010 yılında söz konusu oran 0,85 olarak gerçekleşirken 2015 yılına gelindiğinde 1,19'lara yükselmiştir.

Bankacılık sektöründe 2010-2017 Haziran döneminde verilen krediler TL ve Döviz olmak üzere Şekil 5.5'te ise grafik halinde verilmiştir.

Şekil 5.5: Krediler (2010-Haziran 2017) (Milyar TL)

Kaynak: BDDK, 2017

Şekil 5.5'te verilen kredi verilerini incelediğimizde son yıllarda bankaların vermiş olduğu kredilerin sürekli olarak bir artış yaşadığı gözlemlenmektedir. Bankaların vermiş olduğu kredilerin toplamın büyük bir kısmı TL cinsindedir. Döviz cinsinden verilen kredilerde de artış gözlemlenmiştir. Ancak bu artış TL cinsinden olan kredilerin artışının gerisinde kalmıştır.

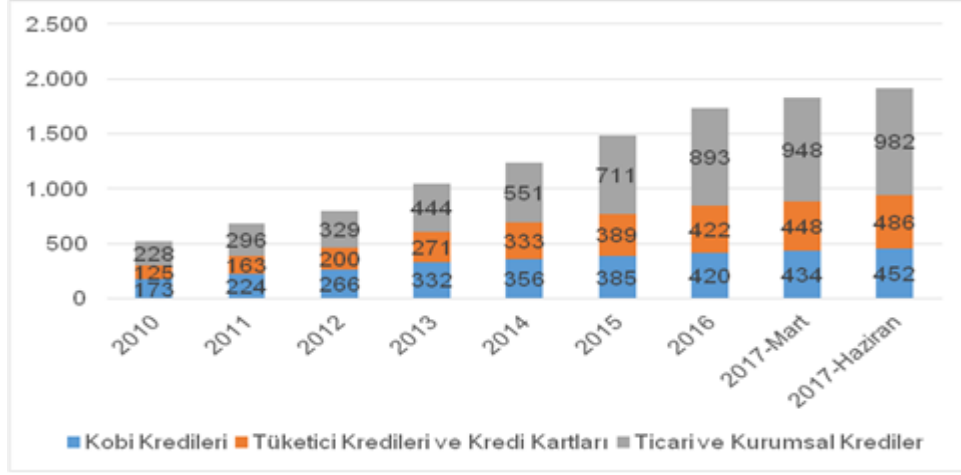
Çizelge 5.2: Kredilerin Dağılımı (Haziran 2017)

Kredi türü	Oran %
Kobi Kredileri	25
Tüketici Kredileri ve Kredi Kartları	24
Ticari ve Kurumsal Krediler	56

Kaynak: BDDK, 2017

Şekil 5.2'dan görüldüğü üzere ticari ve kurumsal kredilerin payı %51, Kobi kredilerinin payı %25 ve tüketici kredilerinin (kredi kartları dâhil) payı ise %24'dür. Ticari ve kurumsal kredilerin ve özellikle KOBİ'lere verilen kredilerin fazla olması piyasanın hareketli olduğu, üretim amaçlı firmaların yatırımlar yaptıklarını göstermektedir.

2010 yılından günümüze kadar olan süreçte kredi türlerinin gelişimi şekil 5.7'de grafik olarak verilmiştir.

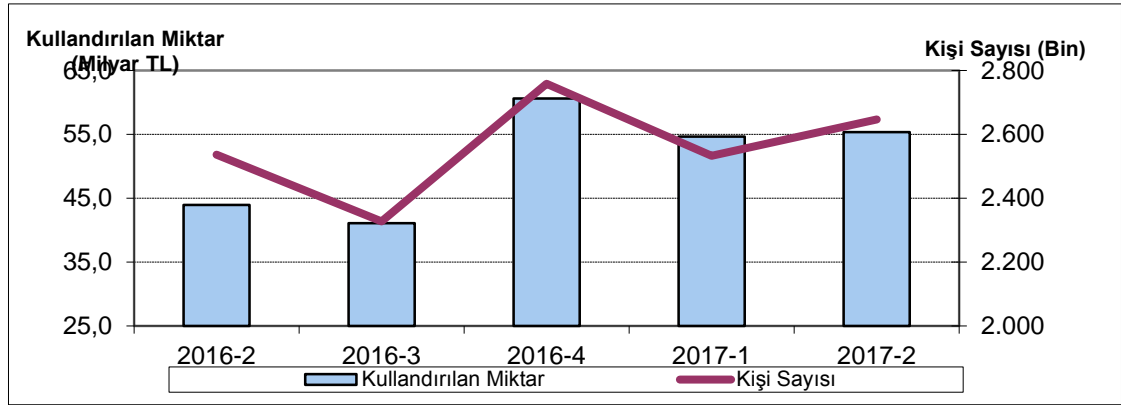

Şekil 5.6: Kredi Türlerinin Gelişimi (2010-Haziran 2017) (Milyar TL)

Kaynak: BDDK, 2017

Şekil 5.6'den açıkça görüldüğü üzere 2010 yılından günümüze kadar olan süreçte bankalar tarafından verilen krediler sürekli artış göstermiştir. Özellikle ticari ve kurumsal kredilerde yüksek oranda artış olduğu gözlemlenmiştir. En düşük kredi gelişim oranı KOBİ kredilerinde gerçekleşmiştir.

Şekil 5.7'de Kullanılan Kredi Miktarı ve Kişi Sayısına (Dönemsel) göre dönemsel dağılımı verilmiştir.

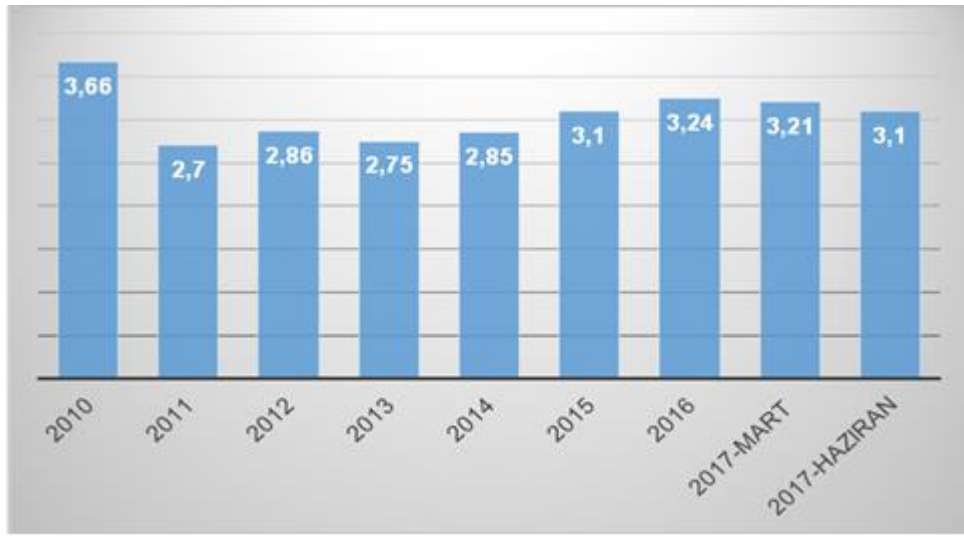
Şekil 5.7: Kullanılan Kredi Miktarı ve Kişi Sayısı (2016-2017 Dönemsel Dağılım) (Milyar TL)

Kaynak: BDDK, 2017

2016'nın son döneminde kullanılan kredi miktarının ve kişi sayısının ciddi oranda arttığı gözlemlenmektedir.

Takipteki kredileri değerlendirdiğimizde 2016 yılının ikinci yarısında 2015 yılının sonuna nazaran %14,6 artış göstererek 55 milyar TL olmuştur. Bu

nedenle, kredilerin takibe dönüşüm oranı %3,32 oranına ulaşarak 2010 yılındaki %3,66 oranından sonraki en yüksek orana ulaşmıştır. Takibe dönüşüm oranı tüketici kredileri ve bireysel kredi kartları ile KOBİ kredilerinde %4,5 oranında gerçekleşirken, ticari kredilerde ise bu oran %2 oranında gerçekleşmiştir. Takibe dönüşüm oranlarını sektörel olarak değerlendirdiğimizde ise, en yüksek oranın %4,46 ile toptan ticaret, ikinci en yüksek oranın %4,21 ile tekstil, üçüncü en yüksek oranın %3,87 ile perakende ticaret ve dördüncü en yüksek oranın ise %3,78 ile inşaat sektörlerinde gerçekleştiği veriler yardımıyla görülmüştür. Takipteki kredilerin oranı şekil 5.8’de grafik olarak verilmiştir.

Şekil 5.8: Takipteki Kredilerin Oranı (%)

Kaynak: BDDK, 2017

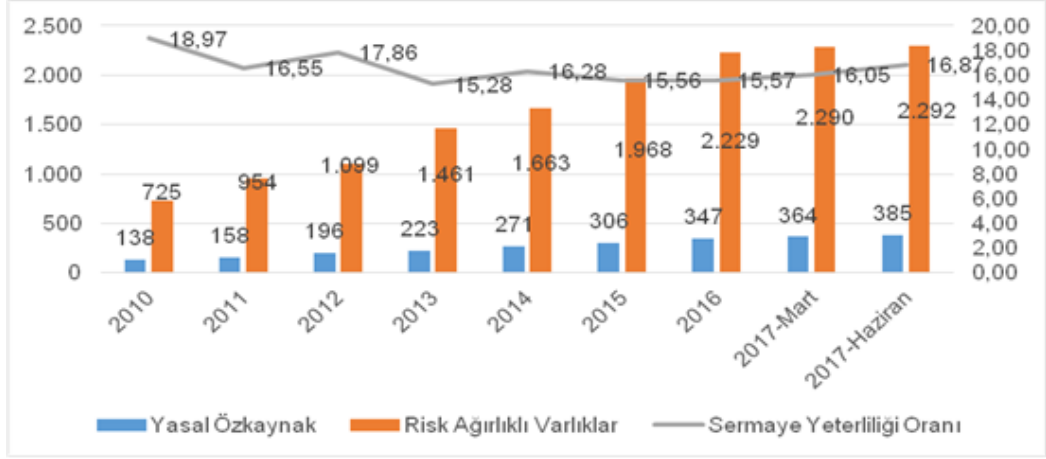
Türk bankacılık sektörünün sermaye yeterlilik oranları incelediğimizde; 2015 yılının sonlarına doğru 0,47 artış miktarı ile 2016 yılının üçüncü çeyreğinde %16,03 oranı seviyesine yükselmiştir. Bankaların öz kaynaklarının risk ağırlıklı varlıklarına bölünmesi ile elde edilen sermaye yeterlilik oranı 2010 yılında %18,97 oranında iken, 2013 yılında %15,28 oranına düşerek en düşük seviyesini görmüştür. Sermaye yeterlilik oranının 2016 yılında yükselmesinde bankaların öz kaynak miktarının %9,8 oranında yükselmesi etkili olmuştur. Aynı dönemde risk ağırlıklı varlıkların miktarı ise %6,6 oranında artış göstermiştir. Sermaye yeterlilik oranı en yüksek olan banka grubu %16,74 oranıyla yabancı sermayeli bankalardır. Sermaye yeterlilik oranı özel yerli bankalarda %15,16 oranına, kamu bankalarında %16,42 oranına ulaşmıştır.

Gerçekleşen bu oranlar, Basel kriterleri çerçevesinde belirlenmiş olan %8'lik oranın üzerinde hatta iki katı oranında gerçekleşmiştir.

Krediler ve alacakların toplam aktifler içerisindeki payı 2009 yılsonuna göre 5 puan artarak %53 olarak gerçekleşmiştir. Tüketici kredilerinin toplam krediler ve alacaklar içerisindeki payı %33 olarak gerçekleşmiştir. Finansal varlıkların toplam aktifler içerisindeki payı 3 puan azalarak %32 olarak gerçekleşmiştir. Duran aktiflerin toplam aktifler içindeki payı ise 2001 yılında %12,6 olarak gerçekleşmiştir. Daha sonra düşme eğilimine girerek 2010 yılsonunda % 3,1 olarak gerçekleşmiştir. Takipteki kredilerin toplam krediler ve alacaklara oranı 2001 yılsonunda %37,4, 2009 yılsonunda yüzde 5,4 iken 2010 yılsonunda %3,7 olmuştur. Takipteki kredilerin %85'lik kısmı için karşılık ayrılmıştır.

31.12.2016 yılı itibariyle verilen kredilerin bölgelere ve illere göre dağılımı Ek-1 Çizelge A.3'te verilmiştir. Ek-1 Çizelge A.3'ten açıkça görüldüğü üzere bankaların vermiş olduğu kredilerin dağılımında en yüksek miktar Ege ve Akdeniz bölgesinde tarım sektöründe gerçekleşmiştir. Tarımdan sonra gelen sektör ise turizm sektörüdür. 31.12.2016 yılı itibariyle bankalarca toplanan mevduatların bölgelere ve illere göre dağılımı Ek-1 Çizelge A.4'te verilmiştir. Ek-1 Çizelge A.4'te görüldüğü üzere bankaların toplamış olduğu mevduatların bölgesel dağılımında en yüksek bölgeler Ege ve Batı Anadolu'dur. Bu bölgelerin yüksek oran ve meblağlara sahip olmasının nedenleri arasında ise bölgelerin iklim yapısı ve tarihi yapıları yer almaktadır. İklim koşulları sayesinde tarıma ve turizme elverişli olan bu bölgeler tarihi yapısı sayesinde de dikkat çekmektedirler.

2010-2017 Haziran dönemi Türk bankacılık sektörü sermaye yeterlilik oranı verileri şekil 5.9'de grafik halinde verilmiştir.

Şekil 5.9: Sermaye Yeterlilik Oranı (2010-2017 Haziran) (Milyar TL)

Kaynak: BDDK, 2017

Şekil 5.9'den açıkça görüldüğü üzere yasal öz kaynaklarda meydana gelen artış oranı ile risk ağırlıklı varlıklarda meydana gelen artış oranı aynı seviyede değildir. 2010 yılından günümüze kadar olan süreçte sermaye yeterlilik oranında sürekli düşüş yaşanmıştır. Ancak Türk bankacılık sektöründe de hala uygulanmakta olan BASEL II kriterlerine göre son 7 yılda gerçekleşen sermaye yeterlilik oranı kriterlerin üzerindedir. BASEL II kriterlerine göre %8 olması gereken oran Türk Bankacılık sektöründe neredeyse iki katı oranda gerçekleşmiştir.

Bankaların sermaye grup ayrımına göre Haziran 2017 sermaye yeterlilik oranları şekil 5.10'te verilmiştir.

Şekil 5.10: Banka Sermaye Grubuna göre Sermaye Yeterlilik Oranı (2017 Haziran)

Kaynak: BDDK, 2017

Şekil 5.10'te yer alan veriler ışığında yabancı sermayeye sahip bankalarının sermaye yeterliliğinin diğer gruplara ve sektör geneline göre daha yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Kamu bankalarının ve yerli özel bankaların sermaye yeterlilik oranları sektör geneline göre düşük olmalarına rağmen daha

önceden bahsetmiş olduğumuz BASEL II kriterlerine göre olması gereken %8 oranının iki katı kadardır.

Bankaların fonksiyon grup ayırımına göre Haziran 2017 sermaye yeterlilik oranları şekil 5.11’te verilmiştir.

Şekil 5.11: Banka Fonksiyon Grubuna göre Sermaye Yeterlilik Oranı (2017 Haziran)

Kaynak: BDDK, 2017

Şekil 5.11’te yer alan veriler ışığında kalkınma ve yatırım bankalarının sermaye yeterliliğinin diğer gruplara ve sektör geneline göre daha yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Ancak burada da oranlar daha önceden bahsetmiş olduğumuz BASEL II kriterlerine göre olması gereken %8 oranının iki katı kadardır.

Daha detaylı bir şekilde Fonksiyon gruplarına göre sermaye yeterliliği çizelge 5.3’da tablo halinde verilmiştir.

Çizelge 5.3: Banka Fonksiyon Grubuna göre Sermaye Yeterlilik Oranı (2002-2016)

	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Türkiye'de Bankacılık Sistemi	15,5	15,6	16,4	15,4	18,1	16,7	19,2	20,9	18,1	19,1	22,0	24,2	28,8	30,9	24,2
Mevduat B.	15,1	15,0	15,7	14,6	17,2	15,5	17,7	19,3	16,5	17,4	19,8	21,6	26,2	28,1	23,1
Kamusal Sermayeli Mevduat B.	14,0	14,6	15,6	13,5	17,2	14,5	16,7	18,4	16,4	20,1	29,1	37,7	37,1	56,3	50,2
Özel Sermayeli Mevduat B.	14,5	14,6	15,3	14,8	17,1	15,5	18,2	19,7	16,4	17,2	17,5	17,2	22,3	23,5	19,7
Yabancı Sermayeli B.	16,9	15,7	16,4	15,4	17,6	16,9	17,3	18,8	16,7	14,5	16,0	17,4	26,9	36,2	32,6
Kalkınma ve Yatırım B.	23,5	28,3	32,8	32,7	34,3	48,2	58,7	60,3	59,4	66,7	86,2	104,3	90,4	78,4	40,2
Kamusal Sermayeli B.	27,3	34,9	42,2	42,0	42,3	71,3	86,7	80,1	80,2	86,2	106,1	132,6	101,9	86,2	41,0
Özel Sermayeli B.	15,3	16,3	18,3	18,0	18,3	19,4	23,0	28,0	27,0	33,0	42,4	50,2	57,1	51,9	40,0
Yabancı B.	30,3	31,0	27,5	25,2	29,3	25,6	29,6	29,6	31,6	34,9	61,5	19,8	17,3	49,7	26,9

Kaynak: BDDK, 2017

Çizelge 5.3’de daha detaylı bir şekilde Fonksiyon gruplarına göre sermaye yeterliliği oranları 2002-2016 dönemi verilmiştir. Özellikle Türkiye’nin ekonomik ve finansal açıdan yaşamış olduğu krizlerde dahi BASEL standartlarında belirtilen ve BDDK tarafından belirlenen oranın (%8) altına düşmemiştir. En yüksek sermaye yeterliliğine kamu bankaları sahipken günümüzde en yüksek sermaye yeterliliği oranı yabancı bankalara aittir. Fonksiyon gruplarına göre Öz kaynaklar/Toplam Aktifler Oranı çizelge 5.4’te tablo halinde verilmiştir.

Çizelge 5.4: Banka Fonksiyon Grubuna göre Öz kaynaklar/Toplam Aktifler Oranı (2001-2016)

	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001
Türkiye'de Bankacılık Sistemi	11,1	11,3	11,8	11,3	13,4	11,9	13,4	13,3	11,7	13,1	12,0	13,5	15,0	14,2	12,1	9,0
Mevduat B.	10,7	10,7	11,1	10,6	12,7	11,0	12,4	12,2	10,6	11,9	10,7	12,4	13,8	13,1	11,2	8,3
Kamusal Sermayeli Mevduat B.	9,8	10,1	10,7	9,3	11,0	9,1	9,9	9,4	8,3	10,3	10,4	10,6	9,4	11,5	9,9	8,8
Özel Sermayeli Mevduat B.	11,0	11,0	11,6	11,4	13,3	11,7	13,4	13,0	11,1	12,2	10,4	12,4	15,6	14,7	12,7	7,8
Yabancı Sermayeli B.	11,3	10,9	10,4	10,3	13,3	11,9	13,6	14,7	12,6	13,2	12,0	15,9	20,1	24,0	21,0	22,2
Kalkınma ve Yatırım B.	18,4	22,0	25,1	27,0	32,3	37,1	45,6	46,8	46,4	47,4	49,3	48,6	45,4	40,8	31,7	22,5
Kamusal Sermayeli B.	20,7	26,7	30,2	34,1	43,8	52,9	65,6	65,8	67,6	68,9	66,2	65,4	53,4	45,8	35,8	22,0
Özel Sermayeli B.	12,6	12,8	15,1	14,7	15,5	15,0	17,5	18,1	16,6	18,2	20,0	24,7	28,0	29,7	21,9	22,6
Yabancı B.	32,1	31,5	29,1	24,8	17,6	20,7	29,5	29,7	30,8	26,8	35,9	4,7	5,2	19,6	15,0	41,8

Kaynak: BDDK, 2017

Çizelge 5.4'te daha detaylı bir şekilde Fonksiyon gruplarına göre Öz kaynaklar/Toplam Aktifler Oranı 2001-2016 dönemi verilmiştir. En yüksek Öz kaynaklar/Toplam Aktifler Oranı kamu bankaları sahipken günümüzde en yüksek sermaye yeterliliği oranı yabancı bankalara aittir.

Fonksiyon gruplarına göre bankaların 2006-2016 dönemine ait bilanço verileri Çizelge 5.5.A, 5.5.B ve 5.5.C'de tablo halinde verilmiştir.

Çizelge 5.5.A: Banka Fonksiyon Grubuna göre Bilanço Yapısı % (2006-2016)

	Toplam Mevduat / Toplam Aktifler											Alınan Krediler / Toplam Aktifler										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Türkiye'de Bankacılık Sistemi	56,4	55,9	56,0	57,7	59,3	60,2	63,9	63,5	64,2	63,6	64,5	13,6	13,3	12,3	12,1	10,0	10,9	9,7	8,8	11,1	10,5	11,7
Mevduat Bankaları	59,6	58,7	58,6	60,3	61,8	62,5	66,0	65,7	66,4	65,8	66,6	11,1	11,3	10,6	10,5	8,6	9,8	9,0	8,0	10,4	9,9	11,2
Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	62,0	62,1	62,1	67,1	70,8	70,5	76,6	74,9	77,6	78,2	77,9	8,2	8,7	7,5	7,0	4,8	4,4	3,4	2,6	3,5	3,4	4,1
Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	59,5	58,1	56,9	57,6	57,6	59,0	62,0	61,6	62,8	60,5	61,6	11,0	10,7	11,0	10,7	9,6	11,5	9,8	9,5	12,0	12,1	14,0
Yabancı Sermayeli Bankalar	57,2	55,9	58,0	56,2	59,6	58,9	57,8	60,8	57,5	61,0	63,1	14,8	15,0	15,4	16,6	13,1	14,9	18,3	14,9	18,5	15,3	15,5
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	56,6	53,3	49,5	48,0	41,5	38,4	30,9	30,6	31,4	27,8	29,3
Kamusal Sermayeli Bankalar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	60,4	55,9	52,0	47,2	37,0	26,7	16,5	16,9	10,5	9,6	11,7
Özel Sermayeli Bankalar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	49,2	50,0	46,5	50,2	47,5	52,4	49,2	48,7	57,9	49,9	60,1
Yabancı Bankalar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	36,4	31,8	28,1	41,3	49,8	63,1	52,4	56,3	58,9	55,5	42,8

Kaynak: BDDK, 2017

Çizelge 5.5.B: Banka Fonksiyon Grubuna göre Bilanço Yapısı % (2006-2016)

	Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler											Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat										
	2015	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Türkiye'de Bankacılık Sistemi	66,1	65,2	64,1	62,1	59,2	57,2	52,9	47,7	52,0	50,0	45,0	117,3	116,6	114,4	107,7	99,9	95,0	82,8	75,1	80,9	78,6	69,7
Mevduat Bankaları	65,5	64,7	63,5	61,5	58,9	56,9	52,6	47,3	51,5	49,6	44,3	109,9	110,2	108,4	102,1	95,3	91,1	79,7	71,9	77,6	75,4	66,5
Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	67,2	64,9	62,1	58,5	54,7	54,2	49,2	41,5	42,0	38,6	32,8	108,4	104,5	99,9	87,2	77,2	77,0	64,2	55,4	54,1	49,4	42,1
Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	65,5	65,2	64,6	63,3	60,1	57,9	52,7	47,6	54,1	52,1	48,1	110,0	112,2	113,6	109,9	104,4	98,1	85,0	77,1	86,2	86,2	78,0
Yabancı Sermayeli Bankalar	63,8	63,8	63,3	61,9	63,3	58,9	60,1	59,8	61,8	62,6	56,3	111,5	114,1	109,2	110,1	106,3	100,1	103,9	98,3	107,5	102,5	89,2
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	76,6	75,8	75,1	74,4	67,2	66,3	61,3	61,0	65,3	60,5	64,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kamusal Sermayeli Bankalar	85,7	88,6	86,2	86,2	79,3	74,3	68,4	69,0	77,2	73,5	75,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Özel Sermayeli Bankalar	56,4	53,0	55,5	55,6	54,0	57,3	51,3	46,9	48,1	43,0	47,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yabancı Bankalar	69,0	62,5	55,8	55,9	30,7	46,8	55,1	63,6	58,6	47,1	36,7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kaynak: BDDK, 2017

Çizelge 5.5.C: Banka Fonksiyon Grubuna göre Bilanço Yapısı % (2006-2016)

	Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar											Takipteki Krediler (net) / Toplam Krediler ve Alacaklar										
	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Türkiye'de Bankacılık Sistemi	3,2	3,0	2,7	2,7	2,8	2,7	3,7	5,4	3,6	3,5	3,8	0,7	0,7	0,7	0,6	0,7	0,5	0,6	0,8	0,7	0,4	0,3
Mevduat Bankaları	3,4	3,1	2,9	2,8	2,9	2,7	3,8	5,6	3,7	3,6	3,8	0,7	0,7	0,7	0,6	0,7	0,5	0,6	0,9	0,7	0,4	0,4
Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	2,9	2,7	3,0	2,9	3,3	2,5	3,3	4,5	3,8	4,1	5,1	0,5	0,6	0,7	0,5	0,7	0,3	0,4	0,6	0,5	0,1	0,2
Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	3,4	2,8	2,4	2,3	2,2	2,4	3,3	5,4	3,5	3,6	3,6	0,8	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	0,4	0,6	0,7	0,5	0,4
Yabancı Sermayeli Bankalar	4,0	3,9	4,1	4,4	4,9	4,4	6,1	7,8	4,1	2,9	2,7	1,0	1,0	1,3	1,1	1,3	1,1	1,3	1,9	1,0	0,6	0,3
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	0,5	0,6	0,8	0,8	0,8	1,3	1,8	2,0	1,4	1,4	1,9	0,2	0,2	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3	0,5	0,1	0,1	0,1
Kamusal Sermayeli Bankalar	0,4	0,4	0,5	0,7	0,9	1,2	1,7	1,8	1,2	1,3	1,6	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3	0,2	0,3	0,0	0,0	0,0
Özel Sermayeli Bankalar	0,7	0,9	1,1	1,0	0,5	0,8	1,2	1,4	1,5	1,6	2,6	0,1	0,2	0,4	0,3	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,1	0,3
Yabancı Bankalar	4,8	4,4	6,0	2,9	3,7	5,2	6,0	5,8	2,2	1,4	2,5	3,0	2,4	3,6	1,9	2,6	2,5	2,8	4,0	0,9	0,5	0,4

Kaynak: BDDK, 2017

5.2 Türk Bankacılık Sisteminin TOPSIS Yöntemiyle İncelenmesi

ÇKKV tekniklerini genel olarak değerlendirdiğimizde sıralama yöntemi olarak da kullanıldığı görülmektedir. Literatür incelendiğinde ÇKKV tekniklerini genellikle en iyi ya da en kötü seçeneğin bulunması amacıyla kullanıldığı görülmektedir. ÇKKV tekniklerinin birçok alt yöntemi bulunmaktadır. Bunlardan bazıları; TOPSIS, AHP (Analitik Hiyerarşi Süreci), GRA (Gri İlişkisel Analiz)dir.

Bu çalışma da ÇKKV tekniklerinden biri olan TOPSIS yöntemi kullanılacaktır. Literatür incelendiğinde TOPSIS yöntemi kullanılarak bankacılık sektörünün değerlendirildiği çok sayıda çalışma olduğu görülmektedir.

2009 yılında Ustasüleyman tarafından yapılan çalışmada bankacılık sektörünün hizmet kalitesini değerlendirmek amacıyla AHP-TOPSIS yöntemlerini kullanmıştır. 2010 yılında Çınar tarafından yapılan çalışmada banka şube kuruluş yeri seçimi TOPSIS yöntemi ile yapılmıştır. 2014 yılında Saldanlı ve Sırma bankacılık sektöründe finansal performansa TOPSIS yöntemi kullanarak bakmışlardır. 2016 yılında ise Kandemir ve Karataş yaptıkları çalışmada Borsa İstanbul da işlem gören ticari bankaların finansal performanslarını incelemişlerdir. Ayrıca literatürde bankacılık sektörünü sadece sermaye yeterlilik oranı ve TOPSIS yöntemi ile inceleyen çalışma olmadığı görülmüştür.

TOPSIS yöntemi kullanılarak banka fonksiyon gruplarına göre 2002-2016 döneminin verileri ile performans değerlendirmesi yapılacaktır.

Bu bölümde ÇKKV tekniklerinden biri olan TOPSIS (Technique for Order Preference by Similarity to Ideal Solution) performans değerlendirme yöntemi kullanılacaktır. TOPSIS yöntemi kullanılarak banka fonksiyon gruplarına göre 2002-2016 döneminin verileri ile performans değerlendirmesi yapılacaktır. Ancak farklı kriterler değişkenler olarak kullanılabilir. Örneğin bankalar tek tek bu yöntemle değerlendirilebilir. Ayrıca bu çalışmada sıralama ölçütü olarak 2002-2016 dönemine ait sermaye yeterlilik oranı kullanılacaktır. Bu çalışmada bankalarımızın tek bir değişkenini kullandığımız için ağırlık verirken eşit ağırlık verilmiştir. Farklı değişkenler, farklı yıllar ve farklı ağırlıklar verilerek farklı sonuçların elde edilmesi mümkündür.

TOPSIS yönteminin altı aşaması bulunmaktadır (Yanık ve Eren, 2017). Söz konusu bu altı aşama aşağıdaki gibi gerçekleşmektedir.

Birinci aşamada; Karar Matrisi oluşturulmaktadır.

$$R_{m \times n} = [R_{ij}] = \begin{bmatrix} r_{11} & r_{12} & r_{13} & \dots & r_{1n} \\ r_{21} & r_{22} & r_{23} & \dots & r_{2n} \\ \dots & \dots & \dots & \dots & \dots \\ r_{m1} & r_{m2} & r_{m3} & \dots & r_{mn} \end{bmatrix}$$

$i \in \{1, 2, \dots, m\}$ ve $j \in \{1, 2, \dots, n\}$

$$r_{ij} = \frac{a_{ij}}{\sqrt{\sum_{k=1}^m a_{kj}^2}}$$

Çizelge 5.6'te karar matrisi yer almaktadır.

Çizelge 5.6: Karar Matrisi

	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Mevduat B.	15,1	15	15,7	14,6	17,2	15,5	17,7	19,3	16,5	17,4	19,8	21,6	26,2	28,1	23,1
Kamusal Sermayeli Mevduat B.	14	14,6	15,6	13,5	17,2	14,5	16,7	18,4	16,4	20,1	29,1	37,7	37,1	56,3	50,2
Özel Sermayeli Mevduat B.	14,5	14,6	15,3	14,8	17,1	15,5	18,2	19,7	16,4	17,2	17,5	17,2	22,3	23,5	19,7
Yabancı Sermayeli B.	16,9	15,7	16,4	15,4	17,6	16,9	17,3	18,8	16,7	14,5	16	17,4	26,9	36,2	32,6
Kalkınma ve Yatırım B.	23,5	28,3	32,8	32,7	34,3	48,2	58,7	60,3	59,4	66,7	86,2	104,3	90,4	78,4	40,2
Kamusal Sermayeli B.	27,3	34,9	42,2	42	42,3	71,3	86,7	80,1	80,2	86,2	106,1	132,6	101,9	86,2	41
Özel Sermayeli B.	15,3	16,3	18,3	18	18,3	19,4	23	28	27	33	42,4	50,2	57,1	51,9	40
Yabancı B.	30,3	31	27,5	25,2	29,3	25,6	29,6	29,6	31,6	34,9	61,5	19,8	17,3	49,7	26,9

İkinci aşamada; bir önceki adımda yer alan karar matrisine normalizasyon işlemi yapılarak standart karar matrisi oluşturulmaktadır.

Standart karar matrisini “R” ile gösterime olup, matristeki aşağıda verildiği gibi tanımlanabilmektedir.

$$R_{m \times n} = [R_{ij}] = \begin{bmatrix} r_{11} & r_{12} & r_{13} & \dots & r_{1n} \\ r_{21} & r_{22} & r_{23} & \dots & r_{2n} \\ \dots & \dots & \dots & \dots & \dots \\ r_{m1} & r_{m2} & r_{m3} & \dots & r_{mn} \end{bmatrix}$$

$$i \in \{1, 2, \dots, m\} \text{ ve } j \in \{1, 2, \dots, n\} \text{ olmak üzere; } r_{ij} = \frac{a_{ij}}{\sqrt{\sum_{k=1}^m a_{kj}^2}}$$

$$R_j = w_1 X_{1j} + w_2 X_{2j} + w_3 X_{3j} \dots + w_{15} X_{15j}$$

Çizelge 5.7’te standart karar matrisi yer almaktadır.

Çizelge 5.7: Standart Karar Matrisi

	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Mevduat B.	0,26	0,23	0,22	0,21	0,24	0,16	0,15	0,17	0,15	0,15	0,18	0,19	0,23	0,25	0,19
Kamusal Ser. Mev.B.	0,24	0,23	0,22	0,20	0,24	0,15	0,14	0,16	0,15	0,18	0,26	0,33	0,33	0,50	0,40
Özel Ser. Mev.B.	0,25	0,23	0,22	0,22	0,23	0,16	0,16	0,17	0,15	0,15	0,15	0,15	0,20	0,21	0,16
Yabancı Ser. B.	0,29	0,24	0,23	0,23	0,24	0,17	0,15	0,16	0,15	0,13	0,14	0,15	0,24	0,32	0,26
Kalkınma ve Yatırım B.	0,40	0,44	0,47	0,48	0,47	0,50	0,50	0,53	0,53	0,59	0,76	0,92	0,80	0,69	0,32
Kamusal Ser. B.	0,47	0,54	0,60	0,62	0,58	0,73	0,74	0,70	0,71	0,76	0,94	1,17	0,90	0,76	0,33
Özel Ser. B.	0,26	0,25	0,26	0,26	0,25	0,20	0,20	0,24	0,24	0,29	0,38	0,44	0,51	0,46	0,32
Yabancı B.	0,52	0,48	0,39	0,37	0,40	0,26	0,25	0,26	0,28	0,31	0,54	0,18	0,15	0,44	0,22

Üçüncü aşamada; Öncelik olarak değerlendirme kriterlerine ilişkin ağırlıklar belirlenmektedir. Sonraki aşamada ise matrisinin her bir sütununda yer alan değerler ile ilgili ağırlık değeri birbirleriyle çarpılarak Ağırlıklı Standart Karar matrisi oluşturulmaktadır.

Uygulama sırasında kullanılan rassal değişkeni X_i ile gösterirsek ve ülkenin veya firmanın performans değerini gösteren değişkeni R_i ile ifade edersek aşağıdaki eşitlik ölçmek mümkün olabilir.

$$R_j = w_1X_{1j} + w_2X_{2j} + w_3X_{3j} \dots + w_{15}X_{15j}$$

Çalışmada kullanılan değişkenlerin önem düzeyleri (w_i) belirsizlik nedeniyle birbirine eşit olarak kabul edilmiştir ($w_1=w_2=\dots=w_{15}=0,07$). 0,07 katsayısı 1'in değişken sayımıza bölünmesinden elde edilmektedir. Değişkenlere verilen ağırlıkların toplamı 1'e eşittir ($w_1 + w_2 + \dots + w_n = 1$). Bu çalışmada katsayılar eşit olarak ele alınmış olup, her değişken için farklı bir değer alınmasında mümkündür. Bu durum yapılacak analiz çalışmalarında analizin sonucunu etkilemekte ve farklı sonuçların elde edilmesini sağlamaktadır.

$$W_{m \times n} = [w_{ij}] = \begin{bmatrix} w_1r_{11} & w_2r_{12} & w_3r_{13} & \dots & w_nr_{1n} \\ w_1r_{21} & w_2r_{22} & w_3r_{23} & \dots & w_nr_{2n} \\ \dots & \dots & \dots & \dots & \dots \\ w_1r_{m1} & w_2r_{m2} & w_3r_{m3} & \dots & w_nr_{mn} \end{bmatrix}$$

Çizelge 5.8'de ağırlıklandırılmış karar matrisi yer almaktadır.

Çizelge 5.8: Ağırlıklandırılmış Karar

	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Mevduat B.	0,02	0,02	0,01	0,01	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02	0,01
Kamusal Ser. Mev.B.	0,02	0,02	0,01	0,01	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,03	0,03
Özel Ser. Mev.B.	0,02	0,02	0,01	0,01	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Yabancı Ser. B.	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02
Kalkınma ve Yatırım B.	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,04	0,04	0,04	0,05	0,06	0,05	0,05	0,02
Kamusal Ser. B.	0,03	0,04	0,04	0,04	0,04	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,06	0,08	0,06	0,05	0,02
Özel Ser. B.	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,03	0,03	0,03	0,03	0,02
Yabancı B.	0,03	0,03	0,03	0,02	0,03	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,04	0,01	0,01	0,03	0,01
Mak	0,03	0,04	0,04	0,04	0,04	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,06	0,08	0,06	0,05	0,03
Min	0,02	0,02	0,01	0,01	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01

Dördüncü aşamada; Pozitif İdeal ve Negatif İdeal Çözümler oluşturulmaktadır.

Ağırlık andırılmış standart karar matrisi yardımıyla, pozitif (P^+) ve negatif (P^-) çözüm kümeleri hesaplanmaktadır. Pozitif ve negatif çözüm kümelerinin elemanları ağırlıklandırılmış standart karar matrisinin her bir sütununun maksimum ve minimum değerleri hesaplanarak oluşturulmaktadır. Pozitif ideal çözüm kümesi (P^+), ağırlıklı standart karar matrisi aracılığı ile hesaplanmaktadır.

$$P^+ = \left\{ w_1^+ = \max_{i=\{1,2,\dots,m\}} w_{i1}, w_2^+ = \max_{i=\{1,2,\dots,m\}} w_{i2}, \dots, w_n^+ = \max_{i=\{1,2,\dots,m\}} w_{in} \right\}$$

Çizelge 5.9'da Pozitif İdeal Çözüm kümesi yer almaktadır.

Negatif ideal çözüm kümesi (P^-) Ağırlıklı standart karar matrisi aracılığı ile hesaplanmaktadır.

$$P^- = \left\{ w_1^- = \min_{j=\{1,2,\dots,m\}} w_{j1}, w_2^- = \min_{j=\{1,2,\dots,m\}} w_{j2}, \dots, w_n^- = \min_{j=\{1,2,\dots,m\}} w_{jn} \right\}$$

Çizelge 5.10'da Negatif İdeal Çözüm kümesi yer almaktadır.

Çizelge 5.9: Pozitif İdeal Çözüm Kümesi

	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Mevduat B.	0,0003	0,0004	0,0006	0,0007	0,0005	0,0015	0,0016	0,0012	0,0014	0,0016	0,0026	0,0043	0,0020	0,0012	0,0002
Kamusal Ser. Mev. B.	0,0004	0,0004	0,0006	0,0008	0,0005	0,0015	0,0016	0,0013	0,0014	0,0015	0,0021	0,0031	0,0015	0,0003	0,0000
Özel Ser. Mev. B.	0,0003	0,0004	0,0007	0,0007	0,0005	0,0015	0,0015	0,0012	0,0014	0,0017	0,0027	0,0046	0,0022	0,0014	0,0003
Yabancı Ser. B.	0,0002	0,0004	0,0006	0,0007	0,0005	0,0014	0,0016	0,0013	0,0014	0,0018	0,0028	0,0046	0,0020	0,0009	0,0001
Kalkınma ve Yatırım B.	0,0001	0,0000	0,0001	0,0001	0,0001	0,0003	0,0003	0,0001	0,0002	0,0001	0,0001	0,0003	0,0000	0,0000	0,0000
Kamusal Ser. B.	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
Özel Ser. B.	0,0003	0,0004	0,0005	0,0006	0,0005	0,0013	0,0013	0,0009	0,0010	0,0010	0,0014	0,0024	0,0007	0,0004	0,0000
Yabancı B.	0,0000	0,0000	0,0002	0,0003	0,0001	0,0010	0,0011	0,0009	0,0008	0,0009	0,0007	0,0044	0,0025	0,0005	0,0002

Çizelge 5.10: Negatif İdeal Çözüm Kümesi

	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Mevduat B.	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
Kamusal Ser. Mev. B.	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0001	0,0001	0,0004	0,0003
Özel Ser. Mev. B.	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
Yabancı Ser. B.	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000
Kalkınma ve Yatırım B.	0,0001	0,0002	0,0003	0,0004	0,0002	0,0005	0,0006	0,0006	0,0006	0,0009	0,0017	0,0026	0,0019	0,0010	0,0001
Kamusal Ser. B.	0,0002	0,0004	0,0007	0,0008	0,0005	0,0015	0,0016	0,0013	0,0014	0,0018	0,0028	0,0046	0,0025	0,0014	0,0001
Özel Ser. B.	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0002	0,0004	0,0006	0,0003	0,0001
Yabancı B.	0,0004	0,0003	0,0001	0,0001	0,0001	0,0001	0,0001	0,0000	0,0001	0,0001	0,0007	0,0000	0,0000	0,0002	0,0000

Beşinci aşamada; Ayrım ölçüleri hesaplanmaktadır. TOPSIS yönteminde her bir karar noktasına ilişkin değerlendirme faktör değerine ait pozitif ve negatif ideal çözüm kümelerinden sapmaları bulunmaktadır.

Pozitif ideal çözüme olan uzaklıklardan oluşan küme (S^+) ve negatif ideal çözüme olan uzaklıklardan oluşan küme (S^-) olarak adlandırılır. Bu iki kümeden elde edilen değerlerle ideal çözüme göreceli yakınlık değerlerinden oluşan (C) kümesine ulaşılmaktadır. Yapılan sıralama sırasında önceliği en büyük C değeri almaktadır.

$$S^+ = \{S_1^+, S_2^+, \dots, S_m^+\}$$

$$i=\{1, 2, \dots, m\} \text{ olmak üzere, } S_i^+ = \sqrt{\sum_{j=1}^n (w_{1j} - w_j^+)^2}.$$

$$S^- = \{S_1^-, S_2^-, \dots, S_m^-\}$$

$$i=\{1, 2, \dots, m\} \text{ olmak üzere, } S_i^- = \sqrt{\sum_{j=1}^n (w_{1j} - w_j^-)^2}.$$

$$C = \{C_1, C_2, \dots, C_m\}$$

$$k=\{1, 2, \dots, m\} \text{ olmak üzere, } C_k = \frac{S_k^-}{S_k^- + S_k^+}.$$

Her k değeri için, $0 \leq C_k \leq 1$ eşitliği geçerlidir.

C değeri bizim analizimizdeki performans/çıktı değerimizdir. Analiz sonucunda değerlendirme kriteri olarak bu değeri ele alacağız. En yüksek C değeri bizim en iyi, en düşük C değeri ise en düşük performans değerimizdir.

Çizelge 5.11'de Çözüm kümesi yer almaktadır.

Çizelge 5.11: Çözüm Kümesi

	S++	S--	C
Mevduat B.	0,1421	0,0076	0,0505
Kamusal Ser. Mev. B.	0,1305	0,0316	0,1947
Özel Ser. Mev. B.	0,1455	0,0040	0,0265
Yabancı Ser. B.	0,1421	0,0125	0,0808
Kalkınma ve Yatırım B.	0,0419	0,1090	0,7221
Kamusal Ser. B.	0,0060	0,1473	0,9607
Özel Ser. B.	0,1123	0,0427	0,2753
Yabancı B.	0,0401	0,0488	0,5491

Altıncı aşamada ise; göreceli yakınlık hesaplanmaktadır. Karar noktalarından her birinin ideal çözüme göreli yakınlığının hesaplanırken pozitif ideal ve negatif ideal ayırım ölçülerinden faydalanılır. Elde edilen

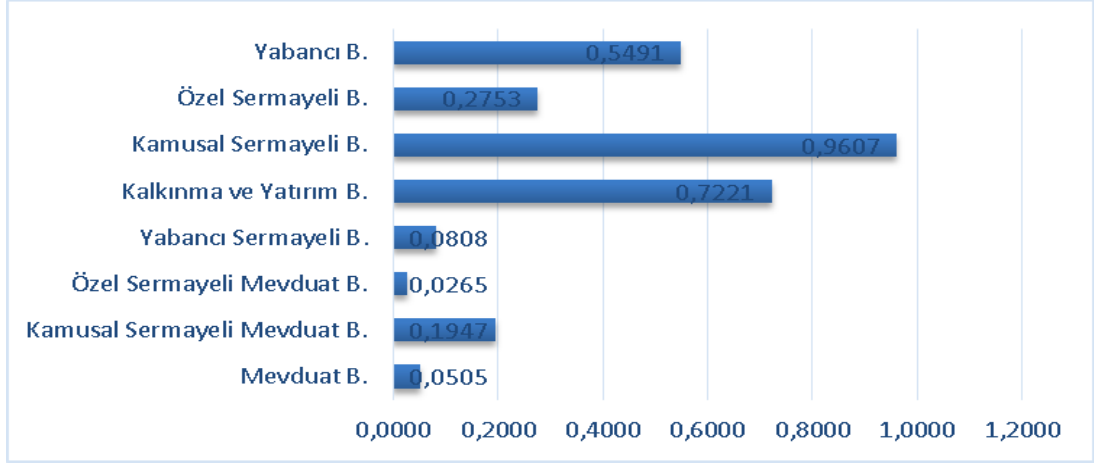
Çizelge 5.12’de performans sıralaması yer almaktadır.

Çizelge 5.12: Performans Sıralaması

Sıralama		C
1	Kamusal Sermayeli B.	0,9607
2	Kalkınma ve Yatırım B.	0,7221
3	Yabancı B.	0,5491
4	Özel Sermayeli B.	0,2753
5	Kamusal Sermayeli Mevduat B.	0,1947
6	Yabancı Sermayeli B.	0,0808
7	Mevduat B.	0,0505
8	Özel Sermayeli Mevduat B.	0,0265

Çizelge 5.12’de yapmış olduğumuz TOPSIS analizinin performans analizi sonuçları yer almaktadır. 2002-2016 dönemi sermaye yeterlilik oranına göre en iyi performans kamusal sermayeli bankalarda bulunmuştur. Sermaye yeterlilik oranı açısından en düşük oran ise özel sermayeli bankalardadır.

Şekil 5.12’te yapmış olduğumuz TOPSIS analizinin performans analiz sonuçları grafik halinde verilmiştir.

Şekil 5.12: Performans Değerlendirme Sonuçları

Sermaye yeterlilik oranları yıllar bazında değerlendirildiğinde, en çok yeterliliğe sahip olan bankalar kamu sermayeli bankalardır. Bu durum ise devletin bankalara ne kadar önem verdiğinin, olası krizlere ve risklere karşı ne denli tedbirler aldığının en açık göstergesidir. Bilindiği gibi bankacılık sektöründe domino etkisi en sık karşılaşılan olaylardır. Bir ülkenin bankalarının batması demek, ülke ekonomisinin çökmesi demektir. Bu yüzden sermaye yeterlilik oranı önemli bir değişkendir. Ancak kamu bankalarına kıyasla özel bankaların aynı özeni göstermediğini söylemekte mümkündür. Bu durumu yatırımcının tedbir amaçlı bu şekilde davranıyor olarak da yorumlamak mümkündür. Ülkede faaliyet gösteren tüm bankaların aynı özeni göstermesi için yöneticiler tarafından desteklenerek teşvik edilmeleri gerekmektedir.

6. SONUÇ

Bankacılık sektörünün kârlılığını incelediğimizde, 2016 yılında sektörün kârlılık oranının 2015 yılına kıyasla arttığı gözlemlenmektedir. 2016 yılında bankacılık sektörünün net dönem kârı %54,7 oranında artış göstererek 29 milyar TL'ye seviyesine yükselmiştir. Dönemde net kârını oransal olarak artıran bankalar yerli sermayeye sahip özel bankalardır. Bu bankalar kârlarını %66 oranında arttırırken, yabancı sermayeli bankalar kârlarını %60,5, kamu bankaları ise %41 oranında arttırmıştır. Türk bankacılık sektöründe kârlılık verilerine bakıldığında kamu bankalarının kârlılık oranın daha fazla olduğu gözlemlenmektedir. Ayrıca 2016 ve 2017 verileri kıyaslandığında da kamu bankalarını kârlılık oranının artış hızı diğer bankalara göre daha fazladır. Diğer taraftan ise bankaların öz kaynak kârlılığına baktığımızda ise, 2015 yılında %8,17 olan oranın 2016 yılında %11,03 olarak gerçekleşmiştir. Haziran 2017 öz kaynak kârlılığı verilerine baktığımızda ise %8,31 oranında gerçekleştiğini görmekteyiz. Bankacılık sektörünün öz kaynak kârlılığında en yüksek artış oranı kamu bankalarına aittir. Aktif kârlılık oranı ise 2015 yılında %1,08 oranında gerçekleşirken 2016 yılında %1 oranında gerçekleşmiştir. 2017 Haziran ayında ise bu oran %1,10 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Dünya çapında yaşanan ve etkisi uzun süre atlatılamayan küresel kriz sonrasında, Türkiye'de bankalar tarafından verilen kredilerin toplanan mevduatlardan daha fazla olması nedeniyle kredi/mevduat oranı sürekli yükseliş yaşamıştır. 2010 yılından günümüze kadar olan süreçte bankalar tarafından verilen krediler sürekli artış göstermiştir. Özellikle ticari ve kurumsal kredilerde yüksek oranda artış olduğu gözlemlenmiştir.

Türk bankacılık sektörünün sermaye yeterlilik oranları incelediğimizde; 2015 yılının sonlarına doğru 0,47 oranında artışla 2016 yılının üçüncü çeyreğinde %16,03 oranında seviyesine yükselmiştir. Bankaların öz kaynaklarının risk ağırlıklı varlıklarına bölünmesi ile elde edilen sermaye yeterlilik oranı 2010 yılında %18,97 oranında iken, 2013 yılında %15,28 oranına düşerek en düşük

seviyesini görmüştür. Sermaye yeterlilik oranınının 2016 yılında yükselmesinde bankaların öz kaynak miktarınının %9,8 oranında yükselmesi etkili olmuştur. Aynı dönemde risk ağırlıklı varlıkların miktarı ise %6,6 oranında artış göstermiştir. Sermaye yeterlilik oranı en yüksek olan banka grubu %16,74 oranıyla yabancı sermayeli bankalardır. Sermaye yeterlilik oranı özel yerli bankalarda %15,16 oranına, kamu bankalarında %16,42 oranına ulaşmıştır.

Yasal öz kaynaklarda meydana gelen artış oranı ile risk ağırlıklı varlıklarda meydana gelen artış oranı aynı seviyede değildir. 2010 yılından günümüze kadar olan süreçte sermaye yeterlilik oranında sürekli düşüş yaşanmıştır. Yabancı sermayeye sahip bankalarının sermaye yeterliliğinin diğer gruplara ve sektör geneline göre daha yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Kalkınma ve yatırım bankalarının sermaye yeterliliğinin diğer gruplara ve sektör geneline göre daha yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Genel olarak değerlendirdiğimizde Türk bankacılık sektöründe bankaların sermaye yeterlilik oranları BASEL II kriterlerinde belirtilen ve olması gereken %8 oranının altına hiç düşmemiştir. Aksine neredeyse iki katı seviyesinde seyretmiştir.

Diğer taraftan 31.12.2016 yılı itibariyle verilen kredilerin ve bankaların toplamış olduğu mevduatların bölgelere ve illere göre dağılımını incelediğimizde; bankaların vermiş olduğu kredilerin dağılımında en yüksek miktar Ege ve Akdeniz bölgesinde tarım sektöründe gerçekleşmiştir. Tarımdan sonra gelen sektör ise turizm sektörüdür. Bankaların toplamış olduğu mevduatların bölgesel dağılımında en yüksek bölgeler Ege ve Batı Anadolu'dur. Bu bölgelerin yüksek oran ve meblağlara sahip olmasının nedenleri arasında ise bölgelerin iklim yapısı ve tarihi yapıları yer almaktadır. İklim koşulları sayesinde tarıma ve turizme elverişli olan bu bölgeler tarihi yapısı sayesinde de dikkat çekmektedirler.

Özetle açıklamak gerekirse BASEL kriterlerine ve BDDK'nın yayınlamış olduğu kanun ve kararlara göre sermaye yeterlilik oranı %8 olarak açıklanmıştır. 2017 yılında Türk bankacılık sektörünün sermaye yeterlilik oranı %8'in altına düşmediği ve grupsal olarak dahi hep bu oranın yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Ayrıca çalışmamızda bankaların fonksiyon gruplarına göre sermaye yeterlilik oranları baz alınarak TOPSIS analiz yöntemi ile performans değerlendirmesi

yapılmıştır. Yapmış olduğumuz TOPSIS analizi sonucunda 2002-2016 dönemi sermaye yeterlilik oranına göre en iyi performans kamusal sermayeli bankalarda bulunmuştur. Sermaye yeterlilik oranı açısından en düşük oran ise özel sermayeli bankalardadır. Daha öncede belirttiğimiz üzere sermaye yeterlilik oranları yıllar bazında değerlendirildiğinde, en çok yeterliliğe sahip olan bankalar kamu sermayeli bankalardır. Bu durum ise devletin bankalara ne kadar önem verdiğinin, olası krizlere ve risklere karşı ne denli tedbirler aldığının en açık göstergesidir. Bilindiği gibi bankacılık sektöründe domino etkisi en sık karşılaşılan olaylardır. Bir ülkenin bankalarının batması demek, ülke ekonomisinin çökmesi demektir. Bu yüzden sermaye yeterlilik oranı önemli bir değişkendir. Ancak kamu bankalarına kıyasla özel bankaların aynı özeni göstermediğini söylemekte mümkündür. Bu durumu yatırımcının tedbir amaçlı bu şekilde davranıyor olarak da yorumlamak mümkündür. Ülkede faaliyet gösteren tüm bankaların aynı özeni göstermesi için yöneticiler tarafından desteklenerek teşvik edilmeleri gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Afşar, A. ve Karaçayır, E.** (2018). Türk Bankacılık Sektöründe Sermaye Yeterlilik Oranının Belirleyicileri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(2), 149-160.
- Altıntaş, M. A.** (2006), Bankacılıkta Risk Yönetimi ve Sermaye Yeterliliği: 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu, Basel-I ve Basel-II Çerçevesinde.
- Altıntaş, M. A.** (2017), Bankacılıkta Risk ve Sermaye Yönetimi: Sermaye Piyasalarında Finansal Piyasa Altyapıları, Merkezi Karşı Taraf Uygulaması ve Risk Yönetimi Dâhil.
- Apak, S. Erol, M. ve Aslan, M.** (2016). Basel III Uzlaşısı ve Kredi Kullanımına Etkileri. *Journal of Emerging Economies and Policy*,1, 19-29.
- Aykın, H. ve Eken, M. H.** (2012). Bankaların Operasyonel Risk Yönetimi Olgunluk Seviyelerinin ORYOS Endeksi İle Ölçülmesi ve BASEL II Kriterlerine Göre Sermaye Yeterlilik Oranının Hesaplanmasında Bir Değişken Olarak Kullanılması. Ocak 2012.63-77.
- Bakan, S.** (2001), Osmanlı'dan Günümüze Türk Bankacılık Kesimi, *İktisat Dergisi*, Sayı: 417, Eylül.
- Baş, M.** (2010). Türk Bankacılık Sisteminin BASEL-II Kriterlerine Uyum Sürecinin Sermaye Yeterlilikleri Üzerindeki Etkileri, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı İktisat Politikası Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)** (2004), "QIS-TR Çalışmasına Yönelik Raporlama Örnekleri", www.bddk.org.tr.
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)** (2017), Türk Bankacılık Sektörü Temel Göstergeleri-Haziran 2017, Son Erişim Tarihi: 15.10.2017<https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/TBSGG/TBSGG.aspx>
- Çatıkkaş, Ö., Yatbaz, A., & Duramaz, S.** (2018). Basel Sermaye Yeterliği Oranındaki Değişimin Türk Bankacılık Sektörü Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi: Katılım Bankaları ve Geleneksel Bankaların Karşılaştırmalı Oran Analizi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 839-855.
- Çınar, N. T.** (2010). Kuruluş yeri seçiminde bulanık TOPSIS yöntemi ve bankacılık sektöründe bir uygulama. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2010(1), 37-45.
- Demirkol, Ö.F. ve Aba, E.** (2012). Basel II Sermaye Yeterliliği Uzlaşısı Süreci İçinde Gelen Ek Düzenlemeler Seti: Basel III Kriterleri. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 2012, 5(2), 253-265.
- Eken, M. H.** (2008). BASEL II Kriterleri Ve Kobilerin Finansman Olanakları. BASEL II'ye Geçiş Öncesi KOBİ'lerde Genel Durum

- Değerlendirmesi: Sorunlar Ve Çözüm Önerileri. Bildiriler Kitabı. 02-03-04 Mayıs 2008, İzmir Ekonomi Üniversitesi, İzmir/ Türkiye
- Erol M.** (2007). BASEL- I ve BASEL- II Uzlaşısının Bankalar Tarafından İşletmelere Verilen Kredilerde Risk Yönetimi Aracı Olarak Kullanılması. Muhasebe ve Finansman Dergisi, 36, 155-160.
- Gürel, E., Gürel Bulgurcu, E.B. ve Demir, N.** (2015). Basel III Kriterleri. Bankacılık ve Sigortacılık Araştırmaları Dergisi, 1(4), 16-28.
- Kandemir, T., ve Karataş, H.** (2016). Ticari bankaların finansal performanslarının çok kriterli karar verme yöntemleri ile incelenmesi: Borsa İstanbul'da işlem gören bankalar üzerine bir uygulama (2004-2014). İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 5(7), 1766-1776.
- Karabıyık, L. ve Anbar, A.** (2006). Basel II'nin Gelişmekte Olan Ülkelere Olası Etkileri. Muhasebe ve Finansman Dergisi, 32, 1-12.
- Kodalbaş, S.** (2017), 2008 Küresel Krizi Bağlamında Finansallaşma Ve Türkiye'deki Konut Sektörüne Etkisi: Bir Vaka Çalışması, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İktisat Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, Ağustos 2017, İstanbul.
- Köksal, A. G.** (2013). "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Kapsamında Risklerin Tespiti ve Yönetilmesine İlişkin Bağımsız Denetçinin Sorumluluğu", Cumhuriyet Universities Journal of Economics & Administrative Sciences (JEAS).
- Marks, K.** (1999). Ücretli emek ve sermaye. Çev: Sevim Belli), Sol Yayınları, Ankara.
- Prasad, E. S.** (2011). Role Reversal in Global Finance. Economic Policy Symposium, Federal Reserve Bank of Kansas City, 339-390.
- Saldanlı, A., ve Sırma, İ.** (2014). Topsis Yönteminin Finansal Performans Göstergesi Olarak Kullanılabilirliği. Journal of Marmara University Social Sciences Institute/Öneri, 11(41).
- Serrim, E.** (2014). Türkiye'de bankacılık sektöründe Basel II kapsamında risk ağırlıklarının ve sermaye yeterliliklerinin belirlenmesi (Master's thesis, İstanbul Ticaret Üniversitesi).
- Şendoğdu, A.** (2010). Basel II Kriterlerinin Dünü Bugünü ve Gelecek İçin Bir Üst Sürümüne Olan İhtiyacın Kaçınılmazlığı. Bankacılık ve Sigortacılık Araştırmaları Dergisi, 1(2), 4-13.
- Tanrıöven, C., & Aksoy, E. E.** (2011). Sistematik Riskin Belirleyicileri: İMKB'de Sektörel Karşılaştırma. Muhasebe ve Finansman Dergisi, (51), 119-138.
- Teker, S., Bolgün, K. E. ve Akçay, M. B.** (2005), Banka Sermaye Yeterliliği: BASEL II Standartlarının Bir Türk Bankasına Uygulanması, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi www.e-sosder.com, ISSN:1304-0278 Bahar 2005 C.3 S. 12 (42-54)
- Tunay, B. ve Silpar, M.** (2006), Türk Ticari Bankacılık Sektöründe Kârlılığa Dayalı Performans Analizi-I, Türkiye Bankalar Birliği, Araştırma Tebliği Serisi Sayı:2006 – 01.
- Ustasüleyman, T.** (2009). Bankacılık sektöründe hizmet kalitesinin değerlendirilmesi: Ahs-Topsis Yöntemi. Bankacılar Dergisi, 69, 33-43.
- Yıldırım, O.** (2015). Türk Bankacılık Sisteminde Basel Kriterleri. Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar, 53(609), 9-21.

İnternet Kaynakları

- [Url] <https://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Arastirma_ve_Raporlar/TBB_2.pdf>
- [Url] <https://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Arastirma_ve_Raporlar/TBB_2.pdf>
- [Url] <<http://slideplayer.biz.tr/slide/>>
- [Url] <http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Mevzuat/Bankacilik_Kanununa_Iliskin_Duzenlemeler/15067syr_09_12_2016_degisiklikisleme.pdf>>
- [Url] <<http://www3.tcmb.gov.tr/kutuphane/TURKCE/tezler/ziyatuncaloglu.pdf>>
- [Url] <https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/Dokuman/2120/299-_Sermaye_Yeterliliği_Serhi-web.pdf>
- [Url] <<https://procompliance.net/bankalarin-sermaye-yeterliliği-hesaplamalarında-mart-2016-sonunda-neler-değisecek/>>
- [Url] <<http://www.mfa.gov.tr/data/Kutuphane/yayinlar/EkonomikSorunlarDergisi/sayi30/basel.pdf>>
- [Url] <https://www.tbb.org.tr/content/upload/konferanssunumlari/127/tbb-tim_basel.pdf>
- [Url] <<http://www3.tcmb.gov.tr/kutuphane/TURKCE/tezler/ziyatuncaloglu.pdf>>
- [Url] <http://www.ekodialog.com/Makaleler/bankalarin_karsilastiklari_riskler.html>
- [Url] <<http://www.yenimakale.com/turk-bankacilik-sektorundeki-riskler.html>>
- [Url] <<http://blog.milliyet.com.tr/kredi-derecelendirme--riskin-tanımı-ve-bankacilikta-ve-isletmelerde-risk-turleri/Blog/?BlogNo=461387>>
- [Url] <<http://senolbabuscu.com/index.php/ekonomist-teki-yazilarim/bankalarda-risk-yonetimi-1/>>
- [Url] <<http://www.derenhukuk.com/docs/bankacilik-sektorunde-riskler.pdf>>
- [Url] <https://dergiler.sgb.gov.tr/calismalar/maliye_dergisi/yayinlar/md/165/165-14.pdf>
- [Url] <https://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Arastirma_ve_Raporlar/Riskanket.pdf>
- [Url] <https://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Arastirma_ve_Raporlar/Riskanket.pdf>
- [Url] <<http://www3.tcmb.gov.tr/kutuphane/TURKCE/tezler/ziyatuncaloglu.pdf>>
- [Url] <<http://www.yenimakale.com/turk-bankacilik-sektorundeki-riskler.html>>
- [Url] <<http://blog.milliyet.com.tr/kredi-derecelendirme--riskin-tanımı-ve-bankacilikta-ve-isletmelerde-risk-turleri/Blog/?BlogNo=461387>>
- [Url] <http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Basel/125010_Soruda_Basel-II.pdf>
- [Url] <http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Basel/Basel_III.aspx>
- [Url] <http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Basel/8742sorularla_basel_iii_29_11_2010_.pdf>
- [Url] <http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Mevzuat/Banka_Kartlari_Kredi_Kartlari_Kanunu/Banka_Kartlari_Kredi_Kartlari_Kanunu.aspx>
- [Url] <<https://www.tbb.org.tr/tr>>
- [Url] <https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/Dokuman/2120/299-_Sermaye_Yeterliliği_Serhi-web.pdf>
- [Url] <<https://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/duzenlemeler/bankacilik-kanunu/74>>
- [Url] <http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Mevzuat/Bankacilik_Kanunu>

na_Iliskin_Duzenlemeler/Bankacilik_Kanununa_Iliskin_Duzenlemeler.aspx>

[Url] <<http://www.anreva.com.tr/TR/HaberDetay.aspx?ID=3076&IcerikID=55>>

[Url] <<https://www.tbb.org.tr>>

[Url] <<http://www.anreva.com.tr/TR/HaberDetay.aspx?ID=3076&IcerikID=55>>

[Url] <www.bankaciyiz.biz>

[Url] <www.bddk.org.tr, >

[Url] <www.deloitte.com.tr>

[Url] <www.econ.utah.edu/~ehrbar/erc2002/pdf/P397.pdf>

[Url] <www.finanskuluporg.tr>

[Url] <www.kobi.org.tr>

[Url] <www.kobifinans.com.tr>

[Url] <www.pwc.com>

[Url] <www.riskyonetimi.com>

EKLER

EK-1 :Çizelgeler

EK-2 BASEL II düzenlemeleri

Çizelge A.1: BASEL I ve BASEL II Kriterleri

Basel I Standartları	Basel II Standartları
SYR hesaplamasında sadece kredi ve piyasa risklerinin dikkate alınması.	Kredi riskinin daha kapsamlı ele alınması yanında operasyonel riskin de dikkate alınması. SYR'nin riske daha
Kredi riskine ilişkin ağırlıkların belirlenmesinde OECD ve OECD üyesi olmayan ülke ayrımı.	Kredi riskinin standart yöntem ile ölçülmesinde kredi derecelendirme kuruluşlarının ülke ve kuruluş için
Tek bir risk ölçüm yönteminin kullanılması.	Her bir risk kategorisi için alternatif yöntemlerin varlığı nedeniyle sağlanan esneklik yanında bankaların içsel risk ölçüm yöntemlerinin kullanılmasının
Denetim otoritesince tüm finansal kuruluşlara aynı yaklaşım.	Risk yönetiminin önemine ve risk kültürünün banka genelinde
Sadece asgari SYR'ye yapılan vurgu.	Üçlü yapı, SYR yanında, gözetim ve denetimin önemi ile piyasa disiplinin gerekliliğine yapılan vurgu ve ilgili

Kaynak: Baş, 2010

Çizelge A.2: Sektörlerine göre Bankaların Listesi

I. Mevduat Bankaları		II. Kalkınma ve Yatırım Bankaları	
	33		13
Kamu Sermayeli Bankalar	3	Aktif Yatırım Bankası A.Ş.	
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.		BankPozitif Kredi ve Kalkınma Bankası A.Ş.	
Türkiye Halk Bankası A.Ş.		Diler Yatırım Bankası A.Ş.	
Türkiye Vakıflar Bankası		GSD Yatırım Bankası A.Ş.	

T.A.O.

İller Bankası A.Ş.

Özel Sermayeli Bankalar

9

İstanbul Takas ve Saklama
Bankası A.Ş.

Adabank A.Ş.

Merrill Lynch Yatırım Bank A.Ş.

Akbank T.A.Ş.

Nurol Yatırım Bankası A.Ş.

Anadolubank A.Ş.

Pasha Yatırım Bankası A.Ş.

Fibabanka A.Ş.

Standard Chartered Yatırım
Bankası Türk A.Ş.

Şekerbank T.A.Ş.

Türk Eximbank

Turkish Bank A.Ş.

Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.

Türk Ekonomi Bankası A.Ş.

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası
A.Ş.

Türkiye İş Bankası A.Ş.

Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.

Tas.Mevd.Sig.Fonuna Devr.

Bankalar

1

Birleşik Fon Bankası A.Ş.

Yabancı Sermayeli Bankalar

20

Alternatifbank A.Ş.

Arap Türk Bankası A.Ş.
Bank Mellat
Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ
Turkey A.Ş.
Burgan Bank A.Ş.
Citibank A.Ş.
Denizbank A.Ş.
Deutsche Bank A.Ş.
Finans Bank A.Ş.
Habib Bank Limited
HSBC Bank A.Ş.
ICBC Turkey Bank A.Ş.
ING Bank A.Ş.
Intesa Sanpaolo S.p.A.
JPMorgan Chase Bank N.A.
Odea Bank A.Ş.
Rabobank A.Ş.
Société Générale (SA)
Turkland Bank A.Ş.
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.

Kaynak: TBB, Bankalarımız 2017 (Aralık, 2017)

Çizelge A.3: Banka Kredilerinin Bölgelere ve İllere göre Dağılımı

Bölgeler ve İller*	İhtisas Kredileri						İhtisas Dışı Krediler	Toplam ***
	Tarım	Gayrimenkul	Mesleki	Denizcilik	Turizm	Diğer		
İstanbul	829	559	60	12	390	8.456	696.627	706.934
Batı Marmara	5.190	285	18	0	107	1.399	34.384	41.384
Balıkesir	1.495	43	14	0	63	346	11.605	13.567
Çanakkale	847	68	2	0	15	200	4.455	5.586
Edirne	1.036	39	1	0	6	128	3.899	5.108
Kırklareli	667	33	0	0	12	165	3.289	4.167
Tekirdağ	1.144	102	1	0	13	560	11.136	12.956
Ege	10.329	733	48	7	430	4.755	155.730	172.033
Afyonkarahisar	1.022	71	1	0	5	226	4.850	6.174
Aydın	1.699	90	2	0	74	635	10.972	13.472
Denizli	1.12	79	1	0	43	577	25.086	26.907

	0								
İzmir	2.83 1	310	38	0	98	1.83 5	82.670	87.783	
Kütahya	441	24	5	0	5	174	3.567	4.216	
Manisa	2.10 2	105	1	0	16	883	12.244	15.351	
Muğla	769	45	1	7	187	315	13.092	14.415	
Uşak	347	10	0	0	2	109	3.249	3.716	
Doğu Marmara	4.52 2	367	19	0	164	2.82 2	105.39 3	113.287	
Bilecik	196	25	0	0	1	58	1.998	2.277	
Bolu	331	14	0	0	50	116	2.642	3.154	
Bursa	1.73 5	164	9	0	84	1.33 5	44.952	48.280	
Düzce	316	20	0	0	3	99	2.594	3.032	
Eskişehir	688	18	7	0	2	254	10.487	11.457	
Kocaeli (İzmit)	390	70	2	0	10	614	31.114	32.200	
Sakarya (Adapazarı)	755	51	1	0	4	309	9.249	10.368	
Yalova	111	5	0	0	9	35	2.358	2.519	
Batı Anadolu	5.68	396	85	0	78	3.05	225.25	234.555	

	1					8	7	
Ankara	2.20 9	301	25	0	40	2.30 2	196.12 6	201.003
Karaman	412	10	0	0	0	68	2.162	2.653
Konya	3.06 0	85	60	0	38	687	26.969	30.899
Akdeniz	10.4 31	625	78	3	981	3.77 8	134.58 6	150.483
Adana	2.74 7	72	4	0	10	637	27.005	30.475
Antalya	2.53 1	173	65	3	933	1.07 9	54.838	59.623
Burdur	454	16	1	0	7	109	1.943	2.529
Hatay (Antakya)	1.16 0	162	5	0	7	585	16.299	18.218
Isparta	1.72 6	16	1	0	4	111	4.478	6.337
İçel (Mersin)	789	123	1	0	8	557	16.717	18.195
Kahramanmaraş	638	45	1	0	9	491	10.660	11.844
Osmaniye	387	18	0	0	2	210	2.644	3.262
Orta Anadolu	5.16 8	182	3	0	44	1.31 5	32.677	39.390

Aksaray	596	15	0	0	1	142	1.980	2.734
Kayseri	1.138	35	0	0	2	363	16.456	17.995
Kırıkkale	226	17	0	0	1	70	1.777	2.092
Kırşehir	636	21	0	0	7	109	1.703	2.476
Nevşehir	376	19	0	0	21	93	2.349	2.858
Niğde	556	18	0	0	0	135	1.977	2.687
Sivas	843	31	0	0	9	175	4.294	5.353
Yozgat	796	26	1	0	1	229	2.141	3.195
Batı Karadeniz	3.783	300	6	0	60	1.908	34.961	41.019
Amasya	547	36	1	0	4	138	2.435	3.162
Bartın	55	6	0	0	4	42	1.322	1.430
Çankırı	335	15	0	0	1	101	1.330	1.782
Çorum	697	40	0	0	3	234	4.631	5.605
Karabük	53	24	0	0	6	102	2.975	3.160
Kastamonu	441	25	0	0	15	199	2.416	3.096
Samsun	871	94	3	0	13	650	10.703	12.333
Sinop	142	20	0	0	6	116	1.299	1.584
Tokat	534	23	1	0	3	193	3.335	4.087
Zonguldak	111	17	0	0	5	133	4.515	4.780

Doğu Karadeniz	1.325	167	2	0	57	1.095	21.621	24.268
Artvin	102	15	0	0	7	79	1.377	1.580
Giresun	280	22	1	0	7	185	3.154	3.648
Gümüşhane	126	7	0	0	1	45	688	867
Ordu	525	24	1	0	9	263	4.526	5.347
Rize	62	64	0	0	11	131	3.742	4.009
Trabzon	232	36	1	0	22	392	8.135	8.817
Kuzeydoğu Anadolu	2.337	99	2	0	48	371	11.921	14.777
Ağrı	251	9	0	0	1	59	1.351	1.671
Ardahan	337	2	0	0	0	23	449	813
Bayburt	95	5	0	0	1	25	262	388
Erzincan	246	6	0	0	1	47	1.168	1.468
Erzurum	653	49	1	0	40	135	6.519	7.397
Iğdır	236	2	0	0	2	37	936	1.214
Kars	518	26	0	0	2	45	1.234	1.826
Ortadoğu Anadolu	2.157	111	3	0	26	639	15.887	18.824

Bingöl	117	8	0	0	0	28	744	897
Bitlis	314	8	0	0	0	71	994	1.388
Elazığ	261	16	0	0	0	84	3.813	4.175
Hakkari	55	2	0	0	1	31	548	637
Malatya	691	37	0	0	3	191	4.507	5.430
Muş	298	17	1	0	2	92	721	1.131
Tunceli	99	5	0	0	1	24	477	607
Van	321	19	0	0	18	118	4.083	4.559
Güneydoğu Anadolu	5.090	359	6	1	18	2.232	57.719	65.424
Adıyaman	408	34	1	0	2	293	2.689	3.427
Batman	186	3	0	0	2	111	1.776	2.078
Diyarbakır	903	85	1	0	1	148	7.611	8.749
Gaziantep	1.375	96	1	0	7	622	34.150	36.251
Kilis	187	5	0	0	0	43	470	706
Mardin	514	26	1	0	1	175	3.236	3.952
Siirt	147	9	0	0	1	53	731	942
Şanlıurfa	1.300	81	2	1	4	741	6.029	8.158
Şırnak	68	20	0	0	0	46	1.027	1.162

İller Bankası A.Ş.**	0	0	0	0	0	16.203	25	16.228
Kıbrıs	54	0	0	0	54	0	3.735	3.844
Yabancı Ülkeler	0	0	0	0	0	30	62.283	62.313
Toplam	56.898	4.185	332	24	2.456	48.062	1.592.806	1.704.762

Çizelge A.4: Mevduatların Bölgelere ve İllere göre Dağılımı

Bölgeler ve İller*	Tasaruf Mevduatı	Resmi Kuruluşlar Mevduatı	Ticari Kuruluşlar Mevduatı	Bankalar Mevduatı	Döviz Tevdiat Hesabı	Diğer Kuruluşlar Mevduatı	Kıymetli Madenler Depo Hesapları	Toplam
İstanbul	180.557	5.204	119.151	64.503	296.511	21.057	5.307	692.290
Batı Marmara	20.921	1.236	2.984	0	8.852	510	477	34.980
Balıkesir	7.339	249	946	0	3.746	165	189	12.634
Çanakkale	3.079	374	462	0	703	89	100	4.806
Edirne	2.791	173	347	0	1.307	73	47	4.738
Kırklareli	2.410	210	251	0	759	42	43	3.716

Tekirdağ	5.303	231	977	0	2.336	141	98	9.087
Ege	74.275	2.783	13.818	2	45.712	1.988	1.787	140.365
Afyonkarahisar	2.409	288	450	0	1.787	54	90	5.077
Aydın	7.172	191	816	0	3.498	120	193	11.990
Denizli	6.392	203	1.525	0	4.507	141	178	12.946
İzmir	39.738	1.250	8.530	2	26.306	1.195	856	77.877
Kütahya	1.344	163	373	0	1.155	64	116	3.216
Manisa	5.640	258	905	0	1.658	184	140	8.786
Muğla	9.546	310	950	0	4.798	180	164	15.948
Uşak	2.033	119	269	0	2.004	51	50	4.525
Doğu Marmara	36.318	3.066	11.089	0	25.228	2.076	1.202	78.978
Bilecik	691	134	161	0	205	26	38	1.255

Bolu	1.188	116	204	0	415	35	47	2.005
Bursa	15.853	520	4.655	0	12.173	666	438	34.305
Düzce	889	118	206	0	505	24	36	1.778
Eskişehir	5.018	577	1.155	0	2.782	284	174	9.991
Kocaeli (İzmit)	8.422	1.290	3.812	0	6.468	889	301	21.182
Sakarya (Adapazarı)	2.958	165	717	0	1.857	103	129	5.929
Yalova	1.298	145	178	0	824	48	39	2.533
Batı Anadolu	55.624	33.037	41.624	4.666	65.202	15.882	1.796	217.830
Ankara	48.642	32.455	39.437	4.666	59.398	15.554	1.446	201.597
Karaman	845	76	222	0	827	34	42	2.046
Konya	6.138	506	1.965	0	4.977	294	308	14.187
Akdeniz	49.459	2.162	8.379	0	30.430	1.794	1.117	93.342
Adana	11.873	289	2.311	0	5.089	394	244	20.199
Antalya	17.105	516	2.635	0	12.530	616	344	33.746

Burdur	1.167	50	245	0	646	32	54	2.193
Hatay (Antakya)	5.420	342	825	0	4.617	164	108	11.476
Isparta	2.147	232	337	0	1.082	63	88	3.949
İçel (Mersin)	8.931	430	1.266	0	4.493	382	162	15.663
Kahramanmaraş	1.792	155	585	0	1.740	109	78	4.460
Osmaniye	1.024	149	175	0	235	34	38	1.656
Orta Anadolu	12.392	1.383	2.989	0	14.114	416	526	31.821
Aksaray	1.227	117	251	0	1.855	28	52	3.530
Kayseri	4.585	370	1.459	0	6.572	173	179	13.338
Kırkkale	783	100	148	0	229	27	39	1.326
Kırşehir	858	137	117	0	1.040	17	33	2.202
Nevşehir	944	108	205	0	1.388	25	47	2.716
Niğde	937	168	172	0	403	44	32	1.755
Sivas	1.984	279	398	0	1.484	71	93	4.309

Yozgat	1.074	104	240	0	1.143	31	52	2.645
Batı Karadeniz	16.869	1.348	3.092	0	9.101	583	645	31.637
Amasya	956	137	178	0	504	28	52	1.854
Bartın	951	105	93	0	554	17	25	1.745
Çankırı	493	103	130	0	163	23	31	943
Çorum	1.603	103	415	0	1.097	37	89	3.344
Karabük	958	97	161	0	354	36	42	1.648
Kastamonu	1.302	128	224	0	328	43	69	2.094
Samsun	4.891	190	1.142	0	2.854	115	163	9.354
Sinop	880	138	104	0	455	22	28	1.628
Tokat	1.269	124	291	0	517	57	73	2.331
Zonguldak	3.565	223	353	0	2.275	205	74	6.695
Doğu Karadeniz	10.230	914	1.789	0	5.034	352	378	18.698
Artvin	701	156	99	0	196	21	36	1.210
Giresun	1.757	70	247	0	1.01	120	53	3.262

					5			
Gümüşhane	298	80	52	0	138	10	12	590
Ordu	2.334	126	369	0	840	54	86	3.809
Rize	1.162	251	251	0	437	59	66	2.226
Trabzon	3.979	231	772	0	2.407	88	124	7.601
Kuzeydoğu Anadolu	3.638	1.036	1.251	0	1.816	178	205	8.124
Ağrı	424	204	211	0	164	21	27	1.050
Ardahan	233	70	37	0	39	12	8	400
Bayburt	138	69	59	0	104	7	7	384
Erzincan	785	133	137	0	674	24	29	1.782
Erzurum	1.150	310	579	0	416	78	100	2.634
Iğdır	343	74	66	0	320	13	13	830
Kars	565	176	161	0	99	22	21	1.045
Ortadoğu Anadolu	6.719	1.510	1.564	0	3.124	223	341	13.481
Bingöl	348	136	89	0	169	21	21	783
Bitlis	298	143	135	0	38	12	22	649
Elazığ	1.636	167	340	0	932	41	87	3.203
Hakkari	275	408	77	0	35	12	14	822

Malatya	2.205	162	398	0	1.347	47	114	4.273
Muş	309	179	108	0	97	15	25	733
Tunceli	514	95	43	0	318	24	8	1.002
Van	1.135	219	374	0	188	50	50	2.017
Güneydoğu Anadolu	11.197	2.821	3.750	0	7.489	635	463	26.353
Adıyaman	865	202	213	0	351	20	46	1.697
Batman	677	362	188	0	205	14	44	1.490
Diyarbakır	2.481	266	759	0	722	191	106	4.525
Gaziantep	3.995	439	1.572	0	5.101	208	115	11.431
Kilis	161	214	54	0	91	13	10	541
Mardin	782	222	273	0	429	41	40	1.787
Siirt	313	340	81	0	44	35	15	829
Şanlıurfa	1.528	340	478	0	379	94	60	2.877
Şırnak	395	436	133	0	168	19	27	1.176
Kıbrıs	1.595	1	534	158	2.537	153	7	4.984
Yabancı Ülkeler	173	0	6.260	15.863	47.128	534	1	69.959

Toplam**	479.9 67	56.501	218.27 4	85.19 2	562. 278	46.381	14.25 1	1.462. 844

EK-2 BASEL II düzenlemeleri

BASEL II düzenlemeleri 28 Haziran 2012 tarih ve 28337 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmış olup, düzenlemelerin bölümleri özetle aşağıda verilmiştir.

- Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik (SYR Yönetmeliği) ve Ekleri; Sermaye yeterliliği çerçevesindeki kavramlar, hesaplamaların kapsamı, risklerin sayısallaştırılma usulleri ve sınıflamaları ile özellikle pozisyonların dikkate alınma yöntemleri anlatılmaktadır.
- 1 ila 3 üncü maddeler arasında; amaç, kapsam ve SYR Yönetmeliği’nde geçen tanımların açıklamalarına yer verilmektedir.
- 4 ila 7. maddelerde; kredi riskine esas tutarın kapsamı, risk tutarlarının hesaplanması, gayri nakdi kredilerin dönüştürme oranları, türev işlemler, risk gruplarının belirlenmesi ve risk ağırlıklarının uygulanmasıyla ilgili konular yer almaktadır.
- 8 ila 10. uncu maddeler arasında piyasa riskinin kapsamı, piyasa riskine esas tutarın çerçevesi, piyasa riski hesaplamasına ilişkin genel kurallardan bahsedilmektedir.
- 11 inci maddede getirisi faiz oranı ile ilişkilendirilmiş finansal araçlara ilişkin genel piyasa riski için sermaye yükümlülüğünün standart metotile hesaplanması yer almaktadır buna ek olarak 12.nci maddede netleştirme işleminden bahsedilmekte olup 13 üncü maddede getirisi faiz oranı ile ilişkilendirilmiş finansal araçlara ilişkin spesifik risk için sermaye yükümlülüğünün standart metot ile hesaplanması anlatılmıştır.

- 14 üncü maddede hisse senedi pozisyonlarına ilişkin genel piyasa riski ve spesifik risk için sermaye yükümlülüğünün standart metot ile hesaplanması açıklanmıştır.
- 15 inci maddede kolektif yatırım kuruluşlarında (KYK) tutulan pozisyonlara ilişkin genel piyasa riski ve spesifik risk için sermaye yükümlülüğünün standart metot ile hesaplanmasından bahsedilmiştir.
- 16 ncı maddenin konusu kredi türevleri kullanılarak finansal koruma sağlanan alım satım pozisyonlarına ilişkin spesifik risk için sermaye yükümlülüğünün hesaplanmasıdır.
- 17 nci maddede kredi türevleri açısından koruma sağlayan bankanın genel piyasa riski ve spesifik riski ne şekilde dikkate alacağına dair açıklamalar bulunmakta olup aynı konunun koruma alan banka açısından nasıl değerlendirileceği ise 18 inci maddenin konusudur.
- 19 uncu maddede kur riski, 20 nci maddede takas riski, 21 inci maddede karşı taraf kredi riski ve 22 nci maddede emtia riski için sermaye yükümlülüğünün nasıl hesaplanacağı açıklanmaktadır. 14 Bundan sonraki bölümlerde SYR Yönetmeliği'nin; 1 nolu eki Ek 1, 2 nolu eki Ek 2 ve 3 nolu eki de Ek 3 olarak kısaltılmaktadır.
- 23 ila 27 nci maddeler arasında operasyonel riske esas tutar hesaplaması anlatılmakta ve anılan riske ilişkin sermaye yükümlülüğünün hesaplama yöntemleri hakkında bilgi verilmektedir.
- 28 ila 33 üncü maddeler arasında; solo ve konsolide bazda asgari sermaye yeterliliği oranına, bildirim dönemine, oransal sınırlara uyumsuzluğa ve diğer bazı konulara ilişkin hükümler yer almaktadır.
- Ek 1: Risk Ağırlıklı Tutar Hesaplamasında Kullanılacak Risk Ağırlıkları; Kredi riskine ve karşı taraf kredi riskine ilişkin risk ağırlıklı tutar hesaplamasında kullanılacak risk ağırlıkları anlatılmakta, risk ağırlıkları hesaplamasında kullanılacak KDK'larca verilen derecelendirme notlarından bahsedilmektedir.
- Ek 2: Türev Finansal Araçlar, Repo İşlemleri, Menkul Kıymetler Veya Emtia Ödünç Verme Veya Ödünç Alma İşlemleri, Takas Süresi Uzun

İşlemler İle Kredili Menkul Kıymet İşlemlerinde Karşı Taraf Kredi Riski; Karşı taraf kredi riskinin hesabında dikkate alınacak risk tutarının belirlenmesine ilişkin hususlar anlatılmaktadır.

- Ek 3: Alım Satım; Sermaye yeterliliği hesabında ASH olarak değerlendirilen finansal araçların asgari özelliklerine ve değerlemelerine ilişkin hükümler yer almaktadır.

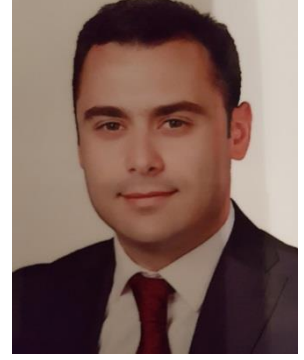
ÖZGEÇMİŞ

Şükrü Serhan KALINTAŞ

Doğum Tarihi: 10.03.1989

Doğum Yeri: İstanbul

e-mail: serhankalintas@gmail.com

EĞİTİM

Yüksek Lisans – (2014 – 2017) - İstanbul Aydın Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim dalı – İşletme Yönetimi Bilim Dalı (Türkçe)

Lisans – (2008-2012) – İstanbul Aydın Üniversitesi –İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi – Ekonomi ve Finans Bölümü

İŞ TECRÜBESİ

06 Ocak 2014-Halen: Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. – Bankacılık İşlemleri - Yetkili Yardımcısı

YETKİNLİKLER

Yabancı Dil

Türkçe – Anadil

İngilizce –İngilizce / İyi (Pre-Intermediate)-Oxford House Collage Nisan / 2012

Bilgisayar Bilgisi

Windows XP, Microsoft Office; Excel, Word, PowerPoint, Internet

Sınav Bilgileri

ALES - 63,31727 (ÖSYM – 05.2013)

Sertifikalar

09 Şubat / 2013 Genç Liderlik ve Girişimcilik Eğitimi / Genç Liderliği ve Girişimciliği Destekleme ve Eğitim Vakfı – Eğitimci Murat ŞAHİN

01-12 Ağustos / 2011 İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Uygulamalı Öğrenci Eğitim Programı

Mart / 2009 Dış Ticaret Eğitim Programı / İstanbul Aydın Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi

Şubat - Haziran / 2001 T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Özel TEM Bilgisayar Kursu/Derece: 90